

2.11 1586/1955

II 1556

Библиотекарска ШКОЛА

1

ЦЕНА 50 ДИН.

Одговорен уредник: Митко Зафировски

РЕДАКЦИОНЕН ОДБОР: Нада Петрова, Рада Митрова, Иванка
Крле, Димче Марковски, Митко Зафировски.

Редакција и администрација: Кеј Димитар Влахов — 49, Скопје;
пошт. фах 154.

Годишна претплата 150 дин., еден број 50 дин., чековна сметка
при Народната банка: 802-Т-667.

Издава Библиотечниот центар при Народната библиотека, Скопје.

Печатница „Гоце Делчев“ П (1899) — Скопје тираж 500

Библиотекарска ИСКРА

СПИСАНИЕ НА ДРУШТВОТО
НА БИБЛИТЕКАРИТЕ

Излегува тримесечно

Год. I

Скопје, јануари -- март 1955

Бр. 1

М. б. 1586/1955

НАШИОТ ПРВ ЗБОР

М. б. бр. № 6006/1955
ср.

„Библиотекарска искра“ се јавува пред нашата општественост како списание на Друштвото на библиотекарите на НР Македонија. Неговата конкретна цел е: да придонесе во секој однос да се развие активна мрежа од библиотеки во нашата Република.

Неопходноста на биде третиран и кај нас сериозно и систематски проблемот на библиотекарството се наложува, со целата си важност, од сестраниот културен развнток на нашата земја; последниот веќе упорито бара што побргу неминовно да се вклучат во нормален и целостен процес сите негови елементи.

Имајќи го предвид горното, библиотекарството бездруго во тој однос најмалку би требало да се влече по опашката на културните проблеми, оти од библиотеката, под една или друга форма, немалце зависи секоја пројава за културна манифестација. Тоа е позната вистина бидејќи книгите ја содржат духовната култура на човештвото. И од тука, се разбира, библиотеката (со уреден книжен фонд) во најголема степен претставува резервуар на знаење, од кој секој граѓанин може да црпи духовно благо за своето научно, стручно или општокултурно развнтие.

Излегувајќи од горните разбирања за библиотекарството, неговите проблеми во „Библиотекарска искра“ ќе бидат третирани од широк аспект, од аспект на прашање со широк културно-општествен карактер. Нашата цел е библиотеката, односно книгата да стане извесна неопходност во животот на нашите работни луѓе, кое во нив бездруго многу повеќе ќе ја подсили граѓанската свест во изградбата на социјализмот.

Ние веруваме дека излегувањето на „Библиотекарска искра“ ќе биде со доволно внимание дочекано од нашата целокупна општественост како важно и неопходно. Особено кога се има предвид дека во нашата Република на општокултурниот фронт одвај од неколку години ги извојувавме неопходните историски позиции, од кои во минатото напoлно сме биле лишувани.

Редакциониот одбор

БИБЛИОТЕКАРСТВОТО ВО НРМ И НЕГОВИТЕ ПРОБЛЕМИ*)**Краток историски преглед**

Библитекарството во Македонија, погледнато од историски аспект, ги има извесните свои корени уште од далечното наше минато — уште од библиотеката на Охридската Патријаршија. Но жестоките историски условија, кои настануваат за Македонија и македонскиот народ после пропаѓањето на Самуиловата држава, односно после потпаѓањето на Македонија под вековно темно ропство, ја подложуваат македоно-славјанската самобитна култура на систематско уништување и бргу нејзините жинени сокови — обрнати во солзи на македонскиот народ — почнуваат да тонат во мракот на рушителството. Во тој однос најсвирепи уништителители на самобитната македонска култура биле покровителствуваните од султанската власт грчки духовни главаши; тие дури и во 19 век продолжуваат да уништуваат во Македонија со огон и малтер сè македоно-славјанско што не носи белег на грцизам!

За посовремено библитекарство — за библитекарство со светски книги во Македонија може да стане збор одвај од поново време, од времето на нашата преродба. Таквите пониколци, по укажување на досега пронајдени историски материјали, библитекарството во Македонија ги има, пред сè, во лицето на Јордан Константиновата — Џиновата библиотека. Во тој однос еден доста жив и активен библиотечен процес се забележува низ Македонија особено во втората половина на 19 век. А истиот кон крајот на 19 век и во првата деценија на 20 век се регистрира во ред и ред општествени библиотеки — црковни, училишни и читалишни. Нивниот масов карактер, специјално на читалишните, по тоа време ја има и игра улогата на значаен и важен културно-просветен фактор во Македонија. Особено кога се има предвид дека таа општествена културно-просветна читалишна дејност била организирана и раководена скоро исклучиво од напредни македонски патриоти и социјалисти. И не случајно таа има култивирано во нашиот народ доста здрави разбирања за културно-просветна работа, а од тука и немал стремеж за лична самообразованост.

*) Реферат одржан од Митко Зафировски на советувањето на Библиотечниот центар (10, 12-XII-1954 г.).

Но, така или инаку, и тука сме исправени пред неизбежното „НО“... Бидејќи и тој период од самобитниот културен подем на македонскиот народ жестоко бидува прекинат; империјалистичката бура, која после 1913 година се изви над Македонија, распарчувајќи ја најбесчовечно на делови под ново ропство, за долги години одново го лиши македонскиот народ од секаква можност да мисли самобитно и да ја развива својата самобитна национална култура. И новите поробители, кои под една — кои под друга форма, кој повеќе кој помалку, се зафатија да уништуваат сè македонско; уште со нивното стапување на македонска земја почнаа да ги гаснат свирепо буклите на самобитниот македонски културно-просветен живот, особено во лицето на читалиштата и училиштата.

Да, најбесцеримоно беа изгаснати — беа избришани од територијата на Македонија сите тие легални културни и просветни жаришта на организираната македонска патриотска општественост против поробителот и завоевателните стремежи на балканските екстремисти, и тоа едните како опасни „бугарски“ комитски гнезда, а другите како опасни македонски „сепаратистички“ гнезда!

Местото, значењето и положбата на библиотекарството во НРМ

Најзначајната етапа на нашето библиотекарство отпочна по време на Народноослободителната борба. Нејзините први масови пониколци се подвижните библиотеки на партиските комитети, на НОФ-ови и НОМС-ови организации, одредите, баталјоните, бригадите и тн. Така што, денешното наше библиотекарство се темели на нелегалните библиотеки од времето на НОБ, односно на нелегалните библиотеки на КПЈ. И во тој однос слободно можеме да кажеме дека во НРМ нема библиотека, која под една или друга форма, да не е резултат на општојугословенскиот револуционерен подем, бидејќи скоро нема наша библиотека чиј книжен фонд да не потекнува од основно јадро книги од некоја нелегална подвижна библиотека од времето на Народната револуција.

Денешната библиотечна мрежа во НРМ, се разбира, е разноврсна и прилично широка, со оглед на нејзината младост. И историски земено, таа претставува голем успех за македонскиот народ, кој немал скоро ништо свое до ослободувањето. Но тоа не значи дека таа е доволна за брзиот сестран културен развигот на нашиот народ, кој настана после ослободувањето. Не, таа во никаков случај не е доволна — ни квантитетно ни квалитетно. Ни за денес, ни за утре — перспективно, кога се има предвид дека скоро секој работен човек во нашата земја веќе се стреми кон културно издигнување и солидни стручни знаења.

И така, без никакво колебање, ние треба да констатираме дека денешната наша библиотечна мрежа до голема степен сè уште се најдува во стадиум на почетништво и организационо и стручно. И бидејќи на ова советување таа ќе биде предмет на разгледување, со оглед нејзиниот развиток да биде тласнат кон позасилено темпо, во секој однос, би требало тоа прашање да ни биде појасно; ние треба и мора сериозно да се замислиме, од една страна, за организационото и стручното зајакнување на наличната денешна библиотечна мрежа, како услов за понатамошното правилно развивање на библиотекарството во НРМ, а од друга страна, за создавањето и одржувањето на широка библиотечна мрежа. Тоа го бараат и ни го наложуваат, нараснатите културни потреби на нашата социјалистичка стварност, културните стремежи на нашиот социјалистички човек.

Меѓудругото, нека нагласиме, дека создавањето, развивањето и одржувањето на една широка и солидна библиотечна мрежа, која треба да биде во состојба и за подтикнување на луѓето кон навика за четиво — за повеќе наобразба и знаења, треба да се сфати како племенит општествен долг скоро од секој поиздигнат културно граѓанин на нашата земја. Само така брзо и лесно ќе дојдеме до неопходните извесни здрави библиотекарски традиции, само така ќе се засили процесот кон навика за читање на книги, односно стремежот за повеќе наобразба и знаења, само така ќе престане да претставува тоа прашање некакви „непреодоливи“ тешкотии, па и не само тоа прашање, а и многу други слични. Зашто при едно солидно развиено библиотекарство, исходувајќи од беспорниот факт, дека книгите ја содржат духовната култура на човештвото и, оттука, дека библиотеките со своите уредени книжни фондови претставуваат резервоар за црпење на сестрани знаења од луѓето, треба да се претполага неминовен одраз во подигнување на неопходно повисока свест и способност во луѓето, непосредно да пристапуваат кон решавањето на ред свои културни потреби, без да изгледаат „непреодоливи“ при социјалистичката стварност.

Во сè тоа — во заангажирањето на што повеќе луѓе со доволно внимание и грижи кон библиотекарството, односно во создавањето, уредувањето и одржувањето на една солидна библиотечна мрежа, се претполага дека треба да бидеме на своите места, пред сè, ние — директно работештите во библиотеките; треба да бидеме со својот позив на библиотечни работници и како добри — дисциплинирани службеници, и како добри познавачи на библиотечната техника, а не помалку и како добри општествени работници на полето на библиотекарството. Од нашата активност и способност најмногу ќе зависи какво ќе биде библиотекарството во НРМ — слабо или јако, во секој однос. Инаку, без нашата активност и без нашата способност тоа неминовно ќе тапка на

едно место, неминовно ќе се јавуваме како негова кочница, колку и да биде значајна моралната и материјалната помош која ни се дава од Народната власт.

Рековме дека моралната помош од страна на нашата културна општественост, скоро ја нема никаква кон библиотекарството. И по тоа прашање ќе се навратиме одново во понатамошното излагање. Но за помошта, која се дава на библиотеките, односно библиотекарството од страна на Народната власт, работата е подруга; за неа не можеме да кажеме дека е задоволителна, но да кажеме дека е сосема мала, тоа би значило да си ги затворуваме свесно или несвесно очите пред стварноста. Во тој однос има една вистина, особено за масовите библиотеки, дека не им е обрнато доволно внимание од Народната власт како на фактор кој најмногу ќе делува за создавањето и развитокот на трајна-солидна културно-просветна масова дејност. Сè уште кај повеќето одборници на Народните одбори, и особено кај службениците на Народните одбори, владее едно потценувачко сфаќање не само кон библиотекарството, но воопшто кон културните проблеми. Тоа иде, пред сè, од едноставната нивна пракса — сувопарниот нивни практицизам кон „актуелните“ прашања. Оттука и Советите за просвета при НО немалку ја запоставуваат грижата кон библиотеките.

За постигнатите резултати од година-две

Ние од година-две навистина имаме постигнато прилично добри нови резултати. Најважното е тоа, дека успеавме еден дел од градските библиотеки да ги извлечеме од примитивната им состојба; да ги поставиме во положба да се развиваат, како библиотечни институции, односно да се развиваат на поширок план како извесни библиотечни центри во својата околина. Ако направиме извесен бегол преглед на нашата денешна библиотечна мрежа, резултатот е следниов:

1. Јавни научни библиотеки. Од јавните научни библиотеки засега најдобро стои, во секој однос, Републичката народна библиотека — Скопје (со книжен фонд околу 300.000, уредени магацини, 6 читални со 250 седишта, книговезница и др.); Таа како централна јавна научна библиотека на НРМ од општојугословенско значење со несебичната и постојана грижа на нашата народна власт, од една страна и немалото сериозно заложување на нејзиниот колектив, од друга страна, веќе ги има сите неопходни услови нормално да ја развива својата работа, и оттука систематски да се развива и расте во солидна високо-научна библиотечна институција.

Сличните две библиотеки од областен карактер — во Битола и Штип, кои од една година добиваат задолжителен републички печатен материјал сè уште не успеале да преминат, во начинот на работата, кон известен посистематски библиотечен научен систем. Во тој однос тие се до голема степен поставени во невозможност и од објективни и од субјективни причини; од една страна сè уште не им е укажана доволна помош од просветните органи на месната народна власт, а од друга страна, по сè изгледа, дека и самите функционери во нив, сè уште не се со неопходната библиотечарска спремност за стручно обработување на својот книжен фонд. Се разбира, меѓу тие две библиотеки има извесна разлика; онаа во Битола е далеку подобра од штипската.

Ние се надеваме дека општествените фактори во тие два града нема да дозволат и понатаму да бидат тие нивни библиотечни институции во положба на неуредност, односно да не можат да се развиваат како научни библиотеки; не се сомневаме дека тие бргу ќе излезат од таа состојба, дека бргу ќе им се укаже неопходната поголема грижа од страна на заинтересираните општествени фактори во тие два града, за да можат навистина по неколку години да се стабилизираат со реноме на извесни научни библиотеки од областен карактер. Само така ќе ја оправдаат иницијативата на нашите републикански просветни органи да им се доделува законски задолжителен примерок, односно да бидат во своето развитие како обласни јавни научни библиотеки.

2. Научни библиотеки од затворен тип и стручни библиотеки. Научните библиотеки од затворен тип и стручните библиотеки, кои постојат при факултетите, факултетските институции, самосталните институти, музеите и слични, макар да се под раководството и контролата на јавни општествени научни работници, сè уште далеку не задоволува нивната состојба; сè уште кај нив постои голема неуредност и организациона и стручна. Од нив како добро организирана библиотека во секој однос, за сега е само една — таа при Медицинскиот факултет.

3. Специјални библиотеки. Од специјален тип библиотеки, како тие при Народното собрание на НРМ, Радио-Скопје, Редакцијата „Нова Македонија“ и слични, може да се истакне како добро уредена библиотеката на Радио-Скопје.

4. Масови библиотеки. Библиотеките кои на ова наше советување претставуваат, пред се, проблем за сериозно разгледување, се масовите библиотеки. Така што, краткиот осврт на библиотеки од горниот тип треба да биде сфатен единствено само како неопходност за извесна поцелосна претстава воопшто на библиотечарството во НРМ, од една страна, и, се разбира, до некаде и за извесно индиректно сигнализирање и за нивната положба, од друга страна, (бидејќи се наложува да биде разгледано прашањето и за нив, но тоа ќе стане на друго советување — со претставници од нивните директни и индиректни раководители).

И така, прашањето кое треба да го ангажира нашето внимание во ова советување — и во излагањето на рефератот и корефератите, и во дискусијата, е за масовите библиотеки во НРМ.

По ова прашање прво се наложува извесно разграничување на поимот масови библиотеки, со оглед на нивниот карактер во нивната форма на масови библиотеки. За извесна јасност на нивниот карактер, нека ги поделиме на две категории: градски, односно општински библиотечни установи (кои се на редовен буџет) и самодејни односно при културно-просветни друштва, библиотеки од широко народен тип.

Од масовите библиотеки, за сега, најдобар успех имаат постигнато градските библиотеки. Еден знатен дел од нив, особено во текот на оваа година, успеа значајно добро да се стабилизира како библиотечна институција, со надеж скоро да станат и извесни библиотечни центри за својата околија. Во вој однос можат да се истакнат како пример следните: скопската, кумановската, гевгелиската, охридската, струмичката, кочанската, и до некаде: тетовската, титов-велешката, прилепската, гостиварската и кичевската. Останатите — ресенската, кавадарската, дебарската, кривопаланечката и беровската исто се понапреднати, но сè уште се најдуваат во стадиум на најобична читалишна библиотека; сè уште не го оправдуваат името градска библиотека, односно библиотечна институција како известен центар за својата околија.

Од горните библиотеки првата група располага со околу 70.000 книги, втората група со околу 30.000 книги, а третата група со околу 13.000 книги.

Како што се гледа, дури и количината на книжниот фонд немало зборува за степенот на израснатоста на тие библиотеки. Додека од првата група просечно секоја библиотека располага со околу 12.000 книги, од втората располага со околу 6.000 книги, а од третата само со по околу 2.500 книги.

Кон последната група библиотеки можат да се категоризираат и следните библиотеки на некои наши градчиња: Крушево, Свети Николе, Струга, Делчево, Пехчево и др.

Што зборува главно разликата меѓу горните групи библиотеки? Таа ни ја открива пред сè, задоволителната и незадоволителната заинтересираност на општествените фактори по горните населби кон својата библиотечна институција, а не малку и спремноста и неспремноста на функционерите кои ги раководат тие библиотеки.

Во врска со горното, во никаков случај не треба да ја разбереме задоволителната и незадоволителната страна на заинтересираноста од месните општествени фактори кон нивните библиотеки само во финансов ефект. Во тој однос оваа година скоро сите горни библиотеки добија задоволителни, дури некои

и презадоволителни финансви средства; скоро секоја библиотека добила само за книги над 200—300 илјади динари. А има некои кои добиле и до милион динари (без да се вклучува во нив градската библиотека на Скопје која има 4.000.000 дин. само за книги). Таа година добија некои библиотеки задоволителни средства и за извесна опрема, односно и за извесна адаптација. Општо земено, скоро сите градски библиотеки оваа година, за разлика од минатата, добија прилично добри буџетски средства. И сепак повеќето од нив се далеку од вистинската состојба на библиотечна установа — и по количината на книжниот фонд, и по обработката и среденоста на книгите, и по соодветни за намената им простории.

Покрај сето тоа, треба да признаеме и еден доста жалостен факт: скоро ниедна градска библиотека нема своја ДЕТСКА читална. Исклучок прават само две библиотеки. Таа во Скопје, која оваа година отвори засебна детска библиотека, чиј углед, меѓу другото, немалу ќе делува популаризаторски за библиотекарството, и оттука, немалу ќе делува во создавањето на љубов и навика за читање книги од децата — нашата идна и широка читачка публика, (нашите перспективни сериозни посетители на библиотеката), и таа при Градската библиотека — Куманово.

И уште нешто кон тоа — уште понеоправдано: скоро сите тие библиотеки најслабо го одржуваат својот книжен фонд со детска литература!

Ако донекаде може да биде оправдано непостоењето на детски читални, по немање на простории, во никаков случај не може да биде оправдано некупувањето на детска литература, бидејќи кажавме дека скоро секоја библиотека веќе има прилично задоволителни средства за книги. Не знам дали треба изрично да се истакне дека, кога се прават покупки на книги, на прво место треба да бидат не други, а баш книгите за деца; би требало ни една печатна творба за деца да не биде пропуштена — да не се купи од секоја наша масова библиотека, и тоа по можност во неколку примерка. Нека се истакне, меѓу другото и тоа, дека во голема степен тие творби за деца можат да послужат како извесно полезно четиво дури и за доста родители на децата во нашата Република, — заедно со децата и тие ќе учат, бидејќи грото од нашите граѓани се скоро полуписмени луѓе и тешко им е да читаат „дебели“ книги и „заплетени“ реченици. Така што, без друго би требало да се ослободат некои наши другари — раководители на градски библиотеки или членови на комисији и слично при тие библиотеки, од манијата на купуваат само „значајни дела“, каква што пракса завладеала на доста места.

Тоа што најмногу ги држи малку или повеќе нашите градски библиотеки како недоволно уредени, е, меѓу другото, и лошата положба со нивното сместување. На нас ни е познато дека ниедна градска библиотека не е сместена во погодни простории. Како извесно исклучение можеме да ја посочиме единствено Битолската, но која исто е без детска читална. И за да не посочуваме лоши примери од внатрешноста, нека го посочиме изразитиот пример во тој однос со сместувањето на градската библиотека во Скопје. Таа библиотека, која инаку — буџетски е поставена најдобро, и со лични и со функционални издатоци, со простории може да се каже дека стои најлошо од сите, со оглед на нејзиното реноме на широка јавна библиотека во главниот град на НРМ, во кој потребата од градска библиотека се неколку уредени читални е веќе крајно-крајно остра. Таа е стуткана во таква просторија, со една единствена читална од околу 50 седишта, која можеше да личи на сè, но најмалку на библиотека, ако случајно немаше во неа полни рафтови со книги.

За да се развиваат понормално градските библиотеки како солидни библиотечни институции, и оттука навистина станат библиотечни центри за потпомагање да се создава и неопходното широко народно масово библиотекарство — библиотеки по реони и маали, по фабрики, индустриски населби и селата, грижата кон нив треба да биде поцелосна од страна на општествените фактори. А таа грижа треба да се изразува главно во следните три пункта:

- обезбедувањето на неопходни пристојни погодни простории;

- доделување на задоволителни финансиски средства за собирање и одржување на што побогат книжен фонд; и

- ангажирање на луѓе за библиотечни работници со љубов кон книгата, и неопходното школско образование, за да биде сериозно среден и обработен книжниот фонд, бидејќи инаку тој не би претставувал ништо друго освен купишта книги во рафтови, или „гробишта од книги“, како што вели еден француски стручњак.

И уште нешто. Средствата за купување на книги да бидат доделувани во засебна ставка на буџетот, без право ни пара од нив да се потроши за други работи, освен за покупка на книги!

Нешто по конкретно за масовите библиотеки од широко-народен тип. Извесно ни е на сите, дека од пролетта навака се дискутира сериозно околу прашањето како да се создаде активност за широк организиран културно-просветен живот. Тие дискусии нешто искристализираа, нешто останаа неискристализирани. Се разбира, требаше да се тргне со нешто кон таа цел и може би скоро, врз основа на тие дискусии, кои се водеа по иницијатива на Комисијата за идеолошко-воспитна работа при

Главниот одбор на социјалистичкиот сојуз на Македонија, ќе се излезе со извесно упатство од Главниот одбор на социјалистичкиот сојуз.

Излегувајќи од основната цел — на таа иницијатива — за организирање и развивање на широк, правилен и траен културно-просветен живот — Друштвото на библиотекарите на НРМ би можело во тој однос да придонесе доста како прилог кон тоа прашање; неговата општествена дејност, меѓу другото, преку неговите членови, би требало да се развие најактивно во организирање на библиотеки од широконароден масов карактер. Тие можат и треба да се создаваат во секоја населба: по маали, блокови, села, индустриски и други специфични населби; тие можат да бидат самодејни или при некоја организација — културно-просветна и слична. За нив не се потребни кој знае какви морални и материјални сили за прво време; доволно е да имаат и добиваат следното: една каква и да е пристојна просторија, 100—200 најпопуларни книги, една маса со 5—6 стола, еден дневен лист и некој седмичен, двоседмичен или месечен лист или списание. И важно, да се одреди неопходното одговарашто лице кое ќе ја организира и раководи. Тоа лице неопходно е, пред сè, да има љубов кон книгата и волја за културно-просветна работа, односно дека тоа лице што ќе се зафати со раководењето на таквата библиотека, би требало да има активна лична иницијатива, која е важен и немало решителен фактор во постоењето и развивањето на слични библиотеки. Меѓудругото, ваквата библиотека нема да му одземе кој знае какво време на лицето кое ќе ја раководи бидејќи таа во работни денови ќе биде отворена два-три часа привечер, а во празничните денови до ручек или цел ден, зависно од интересот на жителите на населбата. Што се однесува пак за наградувањето на заангажираното лице — би требало да му се дава извесна награда, повремен или месечен хонорар, во износ од 1.000 до 2.000 дин.

Во горниот однос, за организирањето на таквата библиотека, треба да се пројави иницијатива пред сè кај активистите на месната младинска организација и да се бара неопходното содејствие на месното раководство на Социјалистичкиот сојуз или активисти од истиот сојуз.

Нека, како заклучок по тоа прашање, се истакне, без да го сметаме претерано, дека без создавањето на такви библиотеки, биле тие наполно самодејни или при масови организации (Социјал. сојуз, Синдикати, Народна младина, Просветена жена; читалишта, односно културно-просветни друштва и слични организации), невозможно е да се шири здрава и широка пројава за културно-просветен живот. Тие библиотеки треба да станат матична секција на секоја организирана културно-просветна масова дејност. Зашто луѓе кои не читаат е исклучено да носат здрава иницијатива за културно-просветна манифестација.

ЗАКЛУЧОЦИ И РЕЗОЛУЦИЈА НА БИБЛИОТЕКАРИТЕ ОД НР МАКЕДОНИЈА

ЗАКЛУЧОЦИ

од дводневното советување на библиотекарите од НРМ, организирано од Библиотечниот центар при Народната библиотека — Скопје, одржано на 10 и 11 декември 1954 година.

На советувањето, во рефератот, корефератите, извештаите од градските библиотеки во НРМ и дискусијата, беа констатирани успехите, постигнати во текот на изминатата 1954 година. Покрај тоа беа изнесени низа проблеми чие решавање е од сериозна важност за натамошниот развој на библиотекарството во НРМ.

Советувањето бара од Советот за просвета на НРМ и советите на народните одбори во НРМ да им укажат помош во следното:

1. За да се обезбеди активноста на Библиотечниот центар на НРМ, потребно е да му се осигураат финансиски средства. — Библиотечниот центар на НРМ во текот на 1954 година, поради немање на сопствени финансиски средства, работеше исклучиво со средствата и кадарот од Народната библиотека — Скопје. Тој не можеше да развие широка активност и укаже доволно помош во организацијата на библиотеките, како и во стручното оспособување на библиотечниот кадар. Советувањето ја потврдува важноста и потребата од неговото постоење и бара да се стори сè можно за проширување на неговата понатамошна работа.

2. Советувањето апелира до народните одбори да го преземат на себе буџетирањето на библиотеките од својот терен до донесувањето на Законот за библиотеките. Потребно е народните одбори уште од почетокот на годината да ја определат висината на средствата за библиотеките.

3. Народните одбори во координација со Библиотечниот центар на НРМ треба да го решаваат прашањето за библиотечни простории и нужен инвентар, бидејќи положбата на многу библиотеки во тој поглед ни оддалеку не задоволува.

4. На народните одбори им се укажува неопходната потреба за отворање на детски библиотеки, односно детски одделение при градските библиотеки, до колку нема услови за посебна детска библиотека.

5. Кадарот со кој работат градските, селските и училишните библиотеки не е доволно стручно подготвен. Затоа е неопходно народните одбори да предвидат средства за:

а) Испраќање постари библиотечни службеници на неколкумесечна пракса во поголемите и поподредени библиотеки во Скопје;

б) Стипендирање на ученици во Средната библиотекарска школа во Белгард;

6. Би требало Советот за просвета на НРМ да го разгледа прашањето за воведување на библиотекарство како нов предмет во учителските школи кој би се предавал 1—2 години.

Собранието предлага исто така Советот за просвета на НРМ да ја разгледа можност за отворање паралелка при Учителската школа во Скопје во која покрај општо-образователните предмети би се предавале и предметите од областа на библиотекарството. Отворањето на ваква паралелка при Учителската школа во Скопје ќе го замени отворањето на Средна библиотекарска школа во нашата република.

7. Советувањето апелира до Здружението на просветните работници неговите членови да помогнат во организирањето и средувањето на библиотеките, особено на село.

II.

Пред Библиотечниот центар на НРМ советувањето ги поставува следните задачи:

1. За да се изедначи библиотечната техника, односно воведе еднообразност во работата на нашите библиотеки, потребно е во текот на 1955 година Библиотечниот центар на НРМ да изработи библиотекарски прирачник.

2. Да продолжи и понатаму со воведувањето еднообразност во работата не само во градските, туку и во селските и училишните библиотеки, за која цел да изработи Правилник за работа на библиотеките.

3. За подобрување работата на училишните библиотеки Библиотечниот центар на НРМ да спроведе во првата половина на 1955 година анкета врз основа на која да направи анализа на нивната положба и во содејство со Советот за просвета на НРМ превземе неопходни мерки за уредувањето и правилното нивно функционирање.

4. Исто така да работи на систематското стручно оспособување на библиотечниот кадар, организирајќи курсеви, или преку повикување библиотечни работници на едномесечна или неколкумесечна пракса.

5. Со цел да се разграни широка библиотечна мрежа во НРМ, книгата да стане извесна културна потреба на широките народни слоеви, неопходно е Библиотечниот центар на НРМ да помогне во формирањето на масовни библиотеки по селата, индустриските и слични населби и по маалите на градовите, кои да станат матична секција за формирање на читалишта, т. е. културно-просветни организации односно база за развивање на широка народно-универзитетска просветна и културна работа.

РЕЗОЛУЦИЈА

Друштвото на библиотекарите на НРМ на своето 4-то годишно собрание, одржано на 12-XII-1954 год., после поднесените извештаи на Управата, финансовата контрола на Друштвото, извештајот на претставниците на Друштвото кои што присуствуваат на XX состанок на ФИАБ, исходвајќи и од дискусијата, а земајќи ја предвид и работата на дводневното советување на Библиотечниот центар со библиотекарите на НРМ и претставниците на советите за просвета при НО, ја донесува следната

Резолуција

1. Дека, за да ојакне и се развие што посолидна и широка библиотечна мрежа во НРМ, соодветна на нашиот социјалистички развој, односно на нараснатите и нагло растешти стремежи кај нашите работни луѓе за општокултурни и стручни знаења во идејновоспитната им просвета, се наложува:

а) уште поголемо активизирање на библиотечните службеници во НРМ со што поголема библиотечна спремност во секој однос; и

б) активна заинтересираност на целата наша општественост, и посебно на културните работници, со неопходната доследна грижа и одзивчивост.

Само така ќе се постигне израснувањето на една солидна библиотечка мрежа во НРМ, и само така ќе добие практичност бесспорниот факт: книгите ја содржат духовната култура на човештвото — библиотеките, со уреден книжен фонд, се резервоар за црпење сестрани знаења.

Треба да работиме и да се грижиме библиотекарството да се сфати од секој поиздигнат наш граѓанин како племенит социјалистички општествен долг.

2. Дека е неопходно надлежните просветни органи да направат можното во учебните програми на учителските школи, ВПШ, па евентуално и на Филозофскиот факултет, да се застапи библиотекарството како одделен предмет, со оглед за создавање на солидни библиотекарски кадри во перспектива.

3. Дека е крајно неопходно да се создаде закон за библиотекарите, кој да го услови донесувањето и на неопходната општа уредба за библиотеките, односно правилници за внатрешната работа на библиотеките.

4. Дека е неопходно Друштвото на библиотекарите на НРМ да има свој печатен орган, за прво време тромесечник, чие излегување да отпочне уште во текот на 1955 год.

5. Дека е неопходно да се организира во Скопје книжарски сервис со одделение антикарна книга, за која цел од надлежните власти да се одобрат нужните основни средства.

УЛОГАТА И ПРЕТСТОЈНИТЕ ЗАДАЧИ НА БИБЛИОТЕЧНИОТ ЦЕНТАР

Развитокот на библиотекарството кај нас, кое е сосема младо — скоро без никакви традиции, наложува сериозни општествени грижи. Наличните библиотеки — формирани исклучиво после ослободувањето, далеку уште не задоволуваат — ниту по број, ниту по солидност, за да може да станува збор за библиотечна мрежа, која да одговори на нашиот брз културен развиток.

Во предвид на тоа дека денеска веќе постојат прилично добри услови да се пристапи потемелно кон ова прашање, и тоа доста сериозно и енергично, како што изискува нашата стварност, — Друштвото на библиотекарите во согласност со Советот за просвета на НРМ донесе решение врз кое се формира Библиотечен центар како одделение при Народната библиотека — Скопје. Неговата основна цел е што поорганизирано да се пристапи кон решавањето на прашањето, односно проширување и зацврстување на библиотечната мрежа во НРМ. Таа цел веќе е созреана доволно сериозно; за нејзиното спроведување веќе постои широка иницијатива и кај разните општествени организации, и, најважно, кај самите органи на Народната власт.

Пред се, нека одбележиме, дека во својата досегашна работа Библиотечниот центар успеа некои од градските библиотеки да ги подигне на повисок степен и во тој правец ќе треба да продолжи и понатаму. Ќе треба во согласност со своите цели, да оди кон тоа: градските односно околските библиотеки со целокупната своја дејност (добро обработен и среден книжен фонд, со својата внатрешна поставка, стручно оспособен кадар и добрата работа со читачите) да прераснат во вистински центри на соодветната околина. Кон ваквите центри во иднина, библиотеките од селата, разните населби и маали, ќе треба да се ориентираат, кое нешто е предвидено и во Проекто-законот за библиотеките.

За остварувањето на овој свој задаток Библиотечниот центар ќе одржува постојанен контакт со Народните одбори, како би тие од своја страна пружиле сè што можат (нежните финансиски средства, простории, инвентар, кадар, итн.). Зашто само со нивната помош и помошта на добро уредените градски — околски библиотеки, Библиотечниот центар ќе може да работи на проширувањето и зацврстувањето на библиотечната мрежа во НРМ.

Оспособувањето на стручен библиотекарски кадар би било исто така една меѓу најважните задачи на Центарот. Кадровото прашање во библиотеките претставува сериозен проблем. И ако може некому да му се припише оваа (лоша) состојба на библиотеките, тоа добар дел би паднал на некои бивши „библиотекари“. Познато е дека до скоро во библиотеките работеа случајни луѓе, без секако влечение кон таа работа, ете зошто, во тој однос

центарот ќе им помогне на Народните одбори во библиотеките да се постават луѓе, кои ќе можат да одговорат на барањата на библиотеката, а со тоа и на читачите.

За моменталното решавање на овој проблем во координација со Народните одбори Библиотечниот центар ќе организира семинари во Скопје, повикува на подолга пракса во поголемите библиотеки, а за раководителите на селските и училишните библиотеки ќе одржи неколкудневни семинари по градските и околските библиотеки. Покрај ова ќе постави пред Советот за просвета да се разгледа во најблиска иднина прашањето за отворање на паралелки при Учителските школи и ВПШ — Скопје. А за книжничарите кои треба да полагаат стручен државен испит Библиотечниот центар ќе организира извесен број предавања и на време ќе ги обезбеди со нужните материјали, како би им помогнал за побрзото совладување на материјалот.

Во целокупната своја дејност на Центарот е и настојувањето да се воведо еднообразност во работата на сите библиотеки, со кое би се отстраниле сите неправилности и своеволија внесени од страна на некои библиотекари.

Ова нешто Центарот би го спровел во прв ред преку организирање на разни семинари, испраќање на свои луѓе на терен, печатење на нужните библиотечни формулари, писмени појасненија и др. А во списанието на Друштвото — Центарот ќе настојува да се третираат стручни прашања од областа на библиотекарството, како би тој служел како извесен прирачник во работата на секој библиотекар.

За воведувањето на еднообразни принципи во многу ќе допринесе и печатењето на фишите во печатницата на Народната библиотека. Ако Центарот успее добро да го организира препраќањето на нужните фиши, градските и околинските библиотеки за скоро време ќе се здобијат со добро уредени печатени каталози со сосема минимални финансиски издатоци. Со тоа не само што овие библиотеки ќе се здобијат со добро уредени каталози, но тие ќе добијат и во време за да се посветат повеќе во работата со читачите. Извесно е дека работата со читачите скоро во сите наши библиотеки по една или друга причина е сосема незадоволителна. Центарот од своја страна ќе има задача и во тоа да им помогне покрај индивидуалната работа со читачите библиотеките да посветат поголемо внимание и на општо културно-просветната дејност — организирајќи повремено изложби, предавања и слично.

На крајот нека се нагласи дека работата на Библиотечниот центар ќе се осмисли вистинито многу повеќе, ако со горните прашања и целата негова проблематика заживеат и Управните одбори на библиотеките, за да стане нивна содржина во понатамошната работа.

Рада Митрова

ЗА БИБЛИОТЕЧНАТА ТЕХНИКА ВООПШТО

За развивање на сестраната дејност на една библиотека, несомнено е потребно библиотеката да има спремен и способен библиотекар во секој поглед. Покрај личната култура и изградба тој треба да биде и добар техничар. Непознавањето на општите принципи на техничката работа во библиотеките не само да ја отежнува работата на библиотекарот, туку и ја смалува можноста за неговото правилно работење. Значи, за правилната работа на една библиотека од пресудна важност е нејзиното техничко уредување, т. е. набавувањето на книги, инвентарирањето, сигнирањето и пишување фиши, формирањето на каталози и најпосле користењето на книги.

Тоа се сè прашања кои се јавуваат уште при оснивањето на секоја библиотека а кои влијаат на нејзината понатамошна работа. Без правилно решение на сите овие проблеми не може да се замисли успешна работа на една библиотека. Грешат сите тие кои мислат дека може да се работи и без добра техничка организација, планска принова и правилно ракување, и оние кои мислат дека сето тоа е потребно само за големи библиотеки.

Секоја библиотека, макар била и со минимален книжен фонд, потребно е да биде поставена на здрави основи, така што уголемувањето бројот како на самите книги, така и на читачите лите да не пречи на веќе утврдениот ред. Говорејќи за добрата и уредна организација на библиотеките, не треба да се сфати дека на малите библиотеки треба до ситници да се примени онаа организација која ја имаат големите. Тоа не се бара а и да се бара не би можело да се оствари, поради различните финансиски средства, простории и низа други фактори. Меѓутоа денешната активна улога на библиотеките која они ја имаат во изградбата на нашето друштво, и помошта која библиотеките ја пружаат во научната и културно просветната работа, бараат библиотеките да бидат поставени на една единствена основа, како и да биде извршено во еден поголем дел уедначување на работата во нив. На тој начин би сме постигнале поголема систематичност, повеќе ред во внатрешниот живот на секоја библиотека, како и поголема можност за поврзување и дополнување на поедини библиотеки. А со тоа во крајна линија би се овозможило формирањето на еден централен каталог, чија неопходност се осекава секој ден сè повеќе.

За да се постигне горното, потребно е: во прв ред да се изврши еднообразна каталогизација на книгите. Основната обработка на книги треба да биде единствена за сите видови библиотеки како и за сите видови каталози. За малите селски и слични библиотеки обработката на книги треба во основата да биде иста како и кај останатите типови библиотеки, само во крајни граници упростена, така што бројот на податоците кои се внесуваат како во инвентарот, така и во фишите (картичките) треба да бидат сведени на најнеопходните.

Со цел еднообразноста да се воведе во сите библиотеки и принципот на каталогизирањето да биде задолжителен за сите библиотекарите, ние ќе се потрудиме поопширно да ги претресеме сите поглавни прашања од кои зависи правилното уредување на една библиотека.

Изнесените подолу примери во рубриката „Од библиотечната техника“ главно се базираат на долгогодишната работа и добиените искуства на библиотекарите во Народната библиотека во Скопје.

Таа веќе долго години со успех работи и користи на голем број читатели со своите добри поставени азбучни каталози (кирилица и латиница) како и стручниот каталог, работен по универзалниот систем на децимална класификација, а во средувањето на книгите со успех го спроведува системот на *numerus currens*, (средување на книгите по големина).

3. Петровска

ИНВЕНТАРИРАЊЕ НА КНИГАТА

Основна канцеларска книга, која треба задолжително секоја библиотека да ја има, од кој и да било тип е инвентарната книга.

Во инвентарната книга се заведуваат сите книги, списанија, весници и други печатени работи, што се производ на човешката мисла, било тие да се купени, примени на дар или добиени како размена од некоја друга библиотека или установа.

Инвентарната книга треба да е составена од повеќе инвентарни табаци, да е подврсана, прошиена со канап, запечатена и оверена колку страници има — од страна на раководителот на библиотеката, ако таков има, односно надлежниот орган-градскиот или околинскиот совет за просвета и култура.

Страниците од инвентарната книга треба да се нумерирани. Инвентарната книга треба да се чува; таа е основен документ за богатството на библиотеката — таа ни го покажува секогаш како бројот на книгите, така исто и нивната вредност во пари.

Книгите се запишуваат во инвентарната книга со мастило. Случајно направените грешки при запишувањето на книгите не

се бришат. Службеникот тие грешки ќе ги исправи со црвено мастило и ќе ги овери со свој потпис во крајната графа (рубрика) „забелешка“.

За сите книги заведени во инвентарот одговара службеникот во библиотеката морално и материјално. Службеникот не смее без одобрение на надлежниот орган да расходува ниедна книга од инвентарот.

Поради тоа е потребно примопредавањето на должноста меѓу новиот и стариот службеник да стане по инвентарната книга.

Внесените податоци за книгата во инвентарот треба да се прегледни и читко напишани.

Инвентарирањето на книгите не треба да се одложува. Веднаш по примањето на книгите, треба да се пристапи кон нивното запишување во инвентарната книга.

Книгите се запишуваат во инвентарната книга по редот на нивното пристигнување во библиотеката. Во рубриките, посочени во приложениот образец на инвентарот, се внесуваат потребните податоци.

Инвентарната книга ги има следните рубрики:

1. Инвентарен број	8. Страници
2. Дата на запишувањето	9. Должина
3. Писател (презимето и името)	10. Произход
4. Заглавие на книгата	11. Цена
5. Место на издавањето	12. Сигнатура
6. Издавач	13. Забелешка.
7. Година на издавањето.	

Податоците за инвентарирање на книгата се земаат во прв ред од првата внатрешна насловна страница. До колку извесни податоци, кои треба да се внесат во инвентарната книга, не можат да се најдат на првата внатрешна насловна страница, нити пак на некое друго место во книгата (како на кориците на последната или претпоследната страница, на грбот на првата внатрешна страница од книгата) тие податоци не се внесуваат во инвентарната книга и графите ќе останат празни.

Податоци за рубриките

1. Инвентарните броеви следуваат по редот на постапувањето на книгата. Броевите во инвентарната книга може да се водат непрекинато или пак секоја година може да почнува со еден. Инвентарниот број се запишува со мастило и во самата книга на грбот на внатрешната насловна страница, за да може по него, во случај на потреба, да се најде местото во инвентарот каде што е книгата заведена, би се пронашле податоците, како на пример цената на книгата, ако е така изгубена и треба да се наплати од читачот и др.

2. Во графата „дата“ се запишува датата кога е книгата заведена во инвентарната книга.

3. Во графата „писател“ се пишува прво презимето, па после името на писателот. Ако е книгата напишана од повеќе писатели, се пишуваат првите два, а за другите се пишува: и други.

4. Во графата „заглавие“ се пишува заглавието — насловот на книгата.

5. Во петтата гр. ф.а се запишува местото каде е книгата издадена, односно печатена.

6. Во шестата графа се запишува името на издавачот, издавачкото претпријатие, односно името на печатницата.

7. Во седмата графа се запишува годината кога е книгата издадена односно печатена.

8. Во осмата графа се запишува со број колку страници книгата има. Кога се пишуваат страниците, треба да се води сметка колку се страници со римски број означени и колку со арапски и колку карти има на крајот на книгата (Напр. XXVII +315+1 к.).

9. Во графата „должина“ се запишува во сантиметри должината на книгата.

10. Во графата „происход“ се запишува од каде е книгата набавена. Ако е купена, од кого е купена (името на книжарницата, лицето и др.); ако е подарена, од кого е подарена; ако е разменета со некого, од кого. Во оваа графа може да се стави и бројот на сметката или писмото, ако е добиена по друг пат од горенаведените.

11. Во графата „цена“ се запишува цената на книгата, односно за колку е таа купена. Во оваа графа службеникот треба сам да ја определи цената на книгата, ако таа не е купена, ами добиена на дар или размена.

12. Во графата „сигнатура“ се внесува целата сигнатура, одделот бројот и делот односно серискиот број на книгата (види „сигнирање“).

13. Во забелешката се внесуваат сите настани во однос на книгата: како изгубена, искината, разменета, подарена и т. н.

Кога сме ја завеле книгата во инвентарната книга, потребно е вендаш со молив на првата бела страница од книгата во десниот агол горе да ги запишеме некои податоци од инвентарот и тоа: инвентарен број и годината кога е инвентатрирана, страниците и цената на книгата. На пр. Инв. бр. 253/1954 стр. XXII+58, цена 30 дин.

Ова е потребно заради олеснување во работата на службеникот кога ќе пишува картон (фиша) за книгата и тие податоци ќе ги земе од тука и ќе нема потреба повторно да го гледа инвентарот или пак повторно да ги гледа страниците и цената.

Нада Петрова

СИГНИРАЊЕ

Сигнирањето е едно од важните работи при библиотечната обработка на книжниот фонд. Во потесна смисла на зборот: „сигнатура“ е знакот што го добива библиотечниот материјал што служи за да биде сместен во магацините по еден установен ред. Сигнатурата служи за полесно наоѓање на материјалот, односно за брза услуга кон читачот, а по користењето, за враќање на истиот во веќе определеното место. Безредното подредување (т.е. сигнирање) го оневозможува снаоѓањето на библиотекарот сред книжниот фонд, а така исто и на читачот, до колку има слободен пристап кон него.

Во врска со тоа постојат неколку системи на сигнирање. Некои го зимаат инвентарниот број за сигнатура, т.е. како пристига материјалот (книгата), така се инвентарира и реди по рафтовите. Други го сигнираат материјалот по струки, трети по презимето на авторот и се реди према азбучниот каталот на библиотеката. Сите тие начини на сигнирање си имаат свои добри и лоши, односно практични и непрактични страни, било затоа што книжниот фонд не е естетски подреден по големина или пак што истиот изискува повеќе простор, и др.

Еден од практичните системи за сигнирање, а препорачлив за масови, библиотеки со поголем број книжен фонд, е сигнирање по формати.

Материјалот (книгите) по својата големина (влегува во обзир само височината) се дели на следните формати:

- I до 18 см.
- II од 19 см. — 25 см.
- III од 26 см. — 32 см.
- IV од 32 см. на горе

Книжниот фонд по својата намена, разнообразност и смесениот карактер може да се класира во одделни групи — оддели кои носат посебни знакови и во сигнирањето играат важна улога.

1. Одделот книги се означува со буквата **К**. Тука влегуваат работи со различна содржина (белетристика, стручна, научна литература и слично), анонимни или напишани од еден, два и повеќе писатели во еден или повеќе томови и било на кој јазик.

2. Одделот периодика се назначува со буквата **П**. Тука влегуваат весници, списанија, годишњаци, зборници и сл. Излегуваат периодично во определено време по броеви и години.

3. Одделот речници се означува со буквата **Р** (речници, енциклопедии). Материјалот според посебни или групни зборови е подреден по строг азбучен ред.

4. Одделот албуми се означува со буквата **А**. Тука влегуваат албуми, илустрации, атласи, географски карти и др.

5. Одделот музикалии се означува со буквата **М**. Во оваа група влегуваат разни музички дела — композиции.

Така определениот книжен фонд по оддели, а секој оддел посебно по формати почнува со бројот 1. Ознаката на одделот, форматот и бројот се три составни и главни делови на сигнатурата. На пр. за книгата на Николески Ванчо „Чудотворен кавал“ по големина 20 см. сигнатурата ќе изгледа вака: **К. II 5**. За книгата од Малески Владо „Бранувања“ по големина 20 см. сигнатурата ќе биде **К. II 6**. Бројот 5 и 6 во првиот и вториот случај покажуваат дека книгите се сместени на петто и шесто место во одделот книги од вториот формат. Книгата од Јаневски Славко „Село зад седумте јасени“ голема 17 см. ќе ја носи сигнатурата **К. I 3**. Бројот 3 означува дека книгата е сместена на трето место во одделот книги од првиот формат.

До колку библиотеката има повеќе примероци од една иста книга, сигнатурата ќе биде иста за сите примероци и покрај неа ќе стои ознаката дбл¹, дбл², дбл³ и т. н., што значи дека се тоа дупликации. На пр., ако библиотеката има четири примероци од книгата на Малески Владо „Бранувања“, првиот примерок ќе има сигнатура **К. II 6**, вториот **К. II 6/дбл¹**, третиот **К. II 6/дбл²**, четвртиот **К. II 6/дбл³**. Ако пак материјалот се наставува во две или повеќе свески, делови, томови, сигнатурата ќе биде иста за сите делови, а покрај неа ќе стои и бројот на свеската, делот, односно томот. На пр. Иго Виктор „Јадници“ I и II дел сигнатурата ќе изгледа вака: **К. II 7/I** и **К. II 7/II**.

Ако се книгите нумерисани со посебен број на една иста збирка, тогаш сите книги ќе носат иста сигнатура, а покрај неа ќе стои и бројот на книгата. На пр. за книгата „Синот на рибарот“ во издание на збирката Пионерска библиотека бр. 5 и книгата Јаневски Славко „Шеќерна приказна“ во издание на збирката Пионерска библиотека бр. 9 сигнатурата ќе изгледа вака: **К. II 8/5** и **К. II 8/9**.

Годишните извештаи, календари, списанија и весници исто така си добиваат во сигнатурата и текуштата година.

Одредената сигнатура се пренесува врз првата страна на книгата, а на корицата на горниот лев агол се лепи етикет со истиот број и според него реди книгата во рафто.

Вера Николиќ

АНОТИРАЊЕ (ПИШУВАЊЕ НА ФИШИ)

Главните принципи во обработката на книгите се еднообразност и доследност, тоа значи дека пред да пристапиме кон обработка на книгите, треба да си поставиме определени правила по кои ќе работиме и по кои доследно ќе се придржуваме за цело време на работата. Како што ќе ја обработиме една книга, по истите начела треба да се обработат сите книги со кои располага библиотеката.

За секоја книга, секое дело во повеќе книги, секое списание и весник со кои располага библиотеката, треба да има фиша (картон). Фишата се пополнува веднаш после инвентарирањето и сигнирањето на книгата. Неговата големина е 12,5 X 7,5 см (меѓународни фиши). Податоци за пишување на фишата по правило се земаат од првата внатрешна насловна страница на книгата, а за насловна се смета страницата која се наоѓа обично после корицата а пред почетокот на текстот на книгата. На таа страница се најдува името на писателот, заглавието на книгата и сите податоци што се нужни за да се напише фишата. Но понекогаш кај голем број книги сите податоци не се дадени на насловната страница, тогаш податоците се зимаат од другите места од книгата — од корицата на книгата или од крајот на книгата, и се ставаат во мали (округли) загради (). Во многу пак случаи при печатењето се испуштени некои податоци нужни за пишување на фишата. На пр. „изданието“, „печатницата“ и др. Сите податоци кои ние ги додаваме произволно, се ставаат во средни (аглести) [] загради. Нпр. [изд.] „Детска радост“ [п-ца.] „Култура“.

За секоја книга треба да се пишува посебно фиша, исто така и за секое посебно издание на таа книга.

На фишите се пишува само од едната страна, а ако за една книга не стаса една фиша за да се внесат сите податоци, тогаш се зимаат повеќе фиши и тие се нумерираат 1, 2, 3 итн.

Редот и податоците за пишување на фишите треба да бидат еднакви и еднообразни за сите фиши.

На фишите се внесуваат следните податоци од книгата:

На десниот агол горе се става сигнатурата. На 1 см. подолу од сигнатурата (на левата страна) се пишува прво презимето, па името на писателот, а после средното име. На 1 см. подолу од писателот а на 3 см. од горниот крај на фишата се пишуваат под ред овие податоци:

Заглавие на книгата, вид на книгата, (роман, расказ, песни и др.), том или дел на книгата (I книга, II книга, или први дел, втори дел и др.), преводач и од кој јазик, предговор, (автор на предговорот), редактор (ако е на насловната страница), ред на изданието (прво, второ, второ поправено, трето преработено итн.), место на изданието (Скопје, Белград и др.), име на издавачот, назив на печатницата, година на изданието, број на страниците, илустрациите и другите прилози, форматот на книгата, назив на збирката и бројот на книгата во збирката (ако е книгата во издание на некоја серија или колекција), посебен отпечаток (ако е некој дел од книгата одделно печатен). Во долниот лев агол се пишува инвентарниот број на книгата, а во десниот агол цената на книгата. Сите податоци, внесени во фишата до местото на изданието, одвоени се еден од друг со точка, а од местото до

библиотеките со записка. Фишите треба да бидат напишани јасно и читко.

Презимето на писателот се одвојува од името со записка и се подвлекува со права линија. Ако се пишува пак фишата на машина, целото презиме се пишува со големи букви (без подвлекување). Заглавието на книгата се подвлекува со зигзаг линија, а ако се пишува на машина-со права линија.

Примери:

ПРЕБЕГ, Живко

Сигн.

Здрав подмладок. Што треба да знае за хигијената ученикот од 10 до 14 годишна возраст (Превод Димитровски Тодор). Скопје, [изд.] Институт за здравствено просветување, (п-ца „Гоце Делчев“), 1953, стр. 110+4 непагинирани, формат.

Инв. №

Цена.

К. I 8526/4

БАЛЗАК, Оноре де
Чичко Горио (Превод Горѓи Цаца). Скопје, [изд.] „Култура“
(штамп. „Гоце Делчев“, 1953, стр. 394, 12⁰. Библиотека на
светски класици, № 4.

Инв. №

Цена.

К. П 22512

КОНЕСКИ, Блаже
Прилепскиот говор. Скопје, [изд.] Филозофски факултет
на Универзитетот, 1949, стр. 247—301, 8°. Одделен отпечаток.
Годишен зборник [на] Филозофски факултет на Универ-
зитетот — Историско-филолошки оддел, книга 2.

Инв. №

Цена.

Печатена фиша

К. П 22512

Конески, Блаже

Прилепскиот говор. Скопје, [изд.] Филозоф-
ски факултет на Универзитетот, 1949,
стр. 247—301, 8°, Одделен отпечаток. Годишен
зборник [на] Филозофскиот факултет на
Универзитетот — Историско-филолошки оддел
книга 2.

Инв. №. К. 33492.154

Дим. 150

Ракописна фиша

Кога е некоја книга напишана од два или три писатели,
тогаш се пишува една полна фиша со сите три имиња, а на
другите две се прават пропратни фиши. Во полната фиша се
внесени сите податоци за една книга, а пак во пропратната е

внесен смо еден податок и таа го упатува читателот на полната фиша со цел читателот полесно да ја најде книгата која има два или повеќе автора.

Примери:

К. II 32989

ПРЉЕВИК Драгутин и Соларик Гојко
Историја за VII одделение на осмолетките и трети клас на гимназиите. (Превела од српски јазик Марија Најческа). Скопје. [изд.] Државно книгоизд. на НР Македонија, (п-ца „Гоце Делчев“), 1953, стр. 155,8⁰.

Инв. №

Цена.

К. II 32989

СОЛАРИК Гојко
Види: ПРЉЕВИК Драгутин. — Историја на VII одделение на осмолетките и трети клас на гимназиите. Скопје, 1953.

Инв. №

К. II 23384

ПЕШИЌ, Татјана: Јовановиќ, Мирослава; Станковиќ, Настасија
Учебник по руски јазик за II клас гимназија. (Превел Ѓорѓи
Милошев). Второ дополнено издание. Скопје, Држ. книгоиз-
дат. на НРМ, („Југоштампа“), 1951, стр. 148,8°.

Инв. №

Цена 60 д.

К. II 23384

СТАНКОВИЌ, Настасија
Види: ПЕШИЌ, Татјана. — Учебник по руски јазик за II
клас гимназија. Скопје, 1951.

Инв. №

К. II 23384

ЈОВАНОВИЌ, Мирослава

Види: ПЕШИЌ Татјана. — Учебник по руски јазик за II
клас гимназија. Скопје, 1951.

Инв. №

Анонимните книги се пишуваат исто како и книгите со известен писател (автор) само на место на презимето и името на писателот, се става првата именка од заглавието на книгата. За анонимни книги се сметаат книги без писател, книги со четири и повеќе автора, зборници, календари, извештаји, закони и др.

К. I 9204

БИБЕРЧЕ. — Биберче и други приказни. Скопје, изд. „Детска радост“ (п-ца „Нова Македонија“), 1953, стр. 46, 12^о.

Инв. №

К. I 8175

БОРБАТА. — Од борбата. Народни песни. Собрал и редактирал Блаже Конески. (Скопје), [изд.] Држ. книгоиздат. на Македонија, 1947, стр. 61,12°.

Инв. №

дин.

К. I 4450/28

ЗАКОН. — Основен закон за земјоделските задруги. Белград, (изд. на Службениот лист на ФНРЈ, Југослав. штамп. претпријатие), 1949, стр. 68,12°. Збирка на Законите на ФНРЈ, бр. 28.

Инв. №

дин.

К. I 7062/1951

КАЛЕНДАР. — Календар „Нова Македонија“ 1951. Скопје, изд. „Нова Македонија“, п-ца, Гоце Делчев, 1950, стр. —, 12^о.

Инв. №

дин.

Овде се наведени неколку најкарактеристични примери од кои може да се види како се работи во поедини случаи. Со ова не се исцрпени сите случаи кои ги има доста многу, но останатите ќе ги дадеме во идните броеви на ова списание.

С. Николовска

КАТАЛОЗИ

Во секоја библиотека, покрај инвентарот кој претставува книга во која библиотечниот материјал се запишува онака како доаѓа во библиотеката, треба да има и каталот.

Библиотечните каталози претставуваат збирка на фиши во кои се опишани книги, ракописи, музикалии, списанија, весници, како и друг печатен материјал. Библиотечните каталози се формираат со цел да му го олеснат на читачот снаоѓањето и запознавањето со содржината и богатството на книжниот фонд на една библиотека. Карактеристично за секој читач е тоа, што тој сака, што побргу да се снајде во библиотеката, затоа и формирањето на каталозите е неопходно во секоја библиотека. Преку нив читачот најлесно може да узнае какви книги се наоѓаат во библиотеката по извесно прашање кое го интересира, дали во библиотеката ја има книгата која му е потребна, и какви сè книги има од еден автор. Јасно е дека инвентарот за таа цел е сосема неподесен, затоа што во него книгите не се заведени по азбучен ред на писателите, ниту пак се групирани по некој систем. Во

К. I 8175

БОРБАТА. — Од борбата. Народни песни. Собрал и редактирал Блаже Конески. (Скопје), [изд.] Држ. книгоиздат. на Македонија, 1947, стр. 61,12⁰.

Инв. №

дин.

К. I 4450/28

ЗАКОН. — Основен закон за земјоделските задруги. Белград, (изд. на Службениот лист на ФНРЈ, Југослав. штамп. претпријатие), 1949, стр. 68,12⁰. Збирка на Законите на ФНРЈ, бр. 28.

Инв. №

дин.

К. I 7062/1951

КАЛЕНДАР. — Календар „Нова Македонија“ 1951. Скопје,
изд. „Нова Македонија“, п-ца, Гоце Делчев, 1950, стр. —, 12^о.

Инв. №

дин.

Овде се наведени неколку најкарактеристични примери од кои може да се види како се работи во поедини случаи. Со ова не се исцрпени сите случаи кои ги има доста многу, но останатите ќе ги дадеме во идните броеви на ова списание.

С. Николовска

КАТАЛОЗИ

Во секоја библиотека, покрај инвентарот кој претставува книга во која библиотечниот материјал се запишува онака како доаѓа во библиотеката, треба да има и каталот.

Библиотечните каталози претставуваат збирка на фиши во кои се опишани книги, ракописи, музикалии, списанија, весници, како и друг печатен материјал. Библиотечните каталози се формираат со цел да му го олеснат на читачот снаоѓањето и запознавањето со содржината и богатството на книжниот фонд на една библиотека. Карактеристично за секој читач е тоа, што тој сака, што побргу да се снајде во библиотеката, затоа и формирањето на каталозите е неопходно во секоја библиотека. Преку нив читачот најлесно може да узнае какви книги се наоѓаат во библиотеката по извесно прашање кое го интересира, дали во библиотеката ја има книгата која му е потребна, и какви сè книги има од еден автор. Јасно е дека инвентарот за таа цел е сосема неподесен, затоа што во него книгите не се заведени по азбучен ред на писателите, ниту пак се групирани по некој систем. Во

случај во една библиотека да постојат само инвентари, тогаш, ако сакаме да најдеме една книга, потребно е да го прегледаме целиот инвентар од првиот до последниот број, а тоа би значело да изгубиме многу време, спротивно од тоа што секој читач сака, наиме да најде што побрго она што бара. Од тука се јавила потреба книгите, заведени во инвентари, да се попишат во одделни спискови или картони, а спрема одредени правила, (по однапред утврден ред). Така се дошло до посебни и плански составени спискови кои се наречени каталози.

Каталозите се неопходен услов и главно средство за правилна работа на една библиотека. Каталозите се потребни не само на читачот, туку и на библиотекарот во неговата библиотечна работа. Читачот преку каталогот ја бара потребната книга, а библиотекарот се служи со него за цел низ работи кои треба да ги изврши во библиотеката. Ако треба да провери дали библиотеката ја има некоја книга, ако сака да изврши исправка на веќе споменатата книга во магацинот, библиотекарот секој пат се служи со каталогот. Оваа двострука служба, на библиотекарот и читачот, чини каталогот да биде неразделен и неопходен дел на секоја библиотека. Каталогот може да изостанува само во малите библиотеки.

Првобитна и основна подела на каталогот извршена е веќе во III век пред нашата ера, од библиотекарот на Александриската библиотека — Калимах. Тој поставил два основни принципа за составување на каталогот, односно за поделбата и групирањето на книгите. Првиот и основен принцип е книгата во библиотеката да се води по името на авторот и насловот на книгата. Другиот принцип е групирање на книги спрема нивната содржина. Врз основа на овие два принципа створени се два основни типа каталози — азбучен и систематски. Од овие два типа, поставени од Калимах, со комбинација створени се сите останати типови каталози.

Денеска практички каталозите ги делиме на неколку вида, спрема содржината и надворешната форма.

По состав ги делиме на:

1. Топографски или основен, во кој фишите се подредени спрема сигнатура, онака како што се книгите сместени во магацинот.

2. Азбучен каталог или абецеден. Фишите во овој каталог се подредуваат спрема презимето на авторот, а пак анонимните дела спрема првата именка, по строг азбучен ред.

3. Стручен каталог, во кој се фишите подредени спрема содржината на книгата.

Во поглед на форма каталозите се делат на следните три вида: ракописен, печатен и сиден.

1. Ракописниот каталог се состои од фиши кои можат да бидат ракописни или на машина отпечатени. Ова е еден од посо-

времените начини за формирање каталог. Тој е во исто време и необично практичен. Фишите сеј распоредуваат по повеќе дрвени кутии, и за да не се мешаат, се нижат на железна прачка. Во вака средена картотека лесно можат со додавање да се внесуваат приновите запазувајќи го пак азбучниот ред. На самата кутија се означува содржината.

2. Печатениот каталог е доста скап, но затоа необично практичен. Предимството на овој каталог е во тоа што тој може да им се достави на читачите дома. Тој се печати во вид на книга, но може да претставува и обичен список, со најпотребните податоци. Во недостаток на печатница, може да биде печатен и на циклостил. За новопристигнатите книги се издаваат дополнувања во вид на свески, повремено.

3. Сидни каталози. Тоа се каталози кои во вид на таблици се прикачуваат на ѕидовите. Практичноста им се состои во тоа што со нив можат да се служат едновременно повеќе лица. Се запазуваат подолго затоа што не се фаќаат со рака. Приновите, во вид на дополнувања се прикачуваат на старите таблици. Можат да бидат азбучни и стручни. Се препорачуваат за мали библиотеки.

Каталозите, како што гледаме, претставуваат во повеќе случаи серии од фиши, расположени по овој или оној ред. Надворешниот вид на фишите има особено значење. Фишите, било да се напишани на машина или со рака, треба да се читливи. Нужно е да бидат напишани така што важното веднаш да паѓа во очи. До колку се пишуваат со рака, треба особено да се читливи. Буквите не треба да бидат украсувани. Фамилното име потребно е да биде напишано со печатни букви. Меѓу редовите задолжително да има празнина. Сите податоци потребно е да си имаат определено место.

3. П.

МАКЕДОНСКАТА КНИГА ВО СВЕТОТ

Денес македонскиот јазик и македонската книга се општо-позната реалност. Афирмацијата на македонскиот јазик и книгата е од историско значење за нашиот народ. Една мисла асоцијативно се раѓа во овој момент: каква среќа (ако така може да се каже) би била ако постоеше македонската книга распрзната по библиотеките во светот пред турското ропство. Денес ние ќе можевме да ги позајиме тие книги, а воедно и не ја прекинеме врската со историското минато.

Веќе изминаа десет години на слободен живот во нашата татковина. Десет години македонскиот јазик се развива, ги богати своите изразни средства. Преку книгата од 1945 година тој си проби пат и отпочна да се проучува по славистичките катедри на универзитетите во светот. Појавата на македонската книга предизвика жив интерес кај славистите од целиот свет. За нив станала најважно да ги проучуваат материјалите од домашно потекло за македонскиот јазик, а не да ги проучуваат хипотезите од бугарско и српско потекло, поставувани врз база на своите политички аспекти и асимилаторска тенденција. За сожаление, македонскиот јазик и македонската книга не го добиле својот израз во Пиринска¹⁾ и Егејска Македонија.

Македонската книга денес се најдува во прочуените големи светски библиотеки: Во Конгресната библиотека во Вашингтон (САД), во Националната библиотека во Париз, во националните и универзитетските библиотеки на Лондон, Берлин, Минхен, Лајпциг, Виена, Флоренција, Брисел, Амстердам, Брн, Москва, Ленинград, Одеса, Софија и др.

Македонската книга е рецензирана и се бележи во многу библиографии во светот. За пример ја наведуваме библиографијата

¹⁾ Освен добриот прием на македонската книга, односно на новините за усовршување на еден јазик од простоговорим, народен, во современ литературен, наиде и на реагирање. За несреќа тоа реагирање дојде од тамо од каде не требаше да се јави — од една соседна блиска и братска славјанска земја: бугарскиот официјален јазиковед — Кирил Мирчев (инаку Македонец) се нафрли на македонскиот јазик. Во свое време, 1948 г., на тие нападки одговори проф. Блаже Конески со брошурата „По повод најновиот напад на нашиот јазик“.

на пристигнатите книги од Источна Европа во Конгресната библиотека во Вашингтон („East european accession list”. Washington, Library of Congress, Vol. 1/1951—1952, Vol. 2/1953, Vol. 3/1954) каде под насловот YUGOSLAVIA се набележуваат редовно сите новоизлезени и добиени македонски книги и списанија.

Во Минхен (Германија) „Bayerische Staatsbibliothek“ во „SLAVICA 1951“ под глава XII Mazedonisches Schrifttum има објавено библиографски податоци за добиените македонски книги.

Библиографски податоци и рецензии на македонски книги среќаваме и во списанието „Revue des études slaves“ (во одделот CHRONIQUE покрај останатите јазици редовно е застапен и македонскиот) кое го издава Institut d'études slaves во Pariz.

Вакви податоци се јавуваат и кај скандинавските народи. Во Стокхолм (Шведска) Рускиот институт при Универзитетот издава „Bibliografiska Meddelanden fran Ryska institutet vid Stockholms högskola (Stockholm, 1953, 1954).

Македонската книга денес претставува особен интерес и за поедини проучени научници — филолози и историчари. Така, извесно е дека во нашата Република, специјално да го проучи на терен македонскиот јазик, дојде Horace G. LUNT и ја издаде книгата „Grammar of the Macedonian literary language“ (Скопје, 1952). Исто така дојде и финскиот лингвист — славист Кипарски. Особен интерес пројавуваат славистите од Парискиот универзитет Андре Вајан и Андре Мазон. Тие многу често даваат соопштенија и рецензии за новоиздадени македонски книги во споменатата „Revue des études slaves“.

Во Москва уште пред неколку години отпочна да се приготвува македонски речник. Што е сè сторено, не ни е извесно.

Секако, особен интерес денес би предизвикала кај светските слависти појавата на македонскиот речник што го приготвува Институтот за македонски јазик — Скопје.

Во последно време ги побара сите досега излезени македонски граматички (од Кеџески, Конески и Horace G. Lunt) видниот бугарски лингвист академик Ал. Теодоров — Балан.

Освен публикациите што се однесуваат до македонскиот јазик и литература како и македонската национална историја, денес во светот се бараат македонски книги и од останатите научни дисциплини. Важно место во меѓународната размена на публикации заземаат изданијата на Универзитетот во Скопје (годишните зборници на факултетите, билтените на поедини катедри или стручни друштва, списанијата, сепарати и студии по одделни прашања).

Размената овозможи македонската книга да допре во библиотеците на сите континенти. Во НР Македонија денес вршат размена на македонски публикации со странство повеќе институции

(Народната библиотека, Филозофскиот факултет, Земјоделско-шумарскиот факултет, Медицинскиот факултет, Институтот за македонската национална историја, Земјоделско-испитателниот институт, Шумарскиот институт, Државната архива на НР Македонија и др.). Опфатени се преку 60 држави од сите континенти, меѓу кои и доста оддалечени, (како: Австралија, Алжир, Англија, Бразилија, Венецуела, Гватемала, Египет, Еквадор, Израел, Индија, Индонезија, Јамајка, Јапонија, Канада, Колумбија, Куба, Мароко, Мексико, САД, Уругвај, Филипини и мн. др.).

Нашите библиотеки, кои вршат размена со публикации, општат со повеќе библиотеки во светот. Така, на пример, библиотеките од НР Македонија вршат размена со 103 библиотеки на САД, со по 47 библиотеки на Франција и Италија, со 45 библиотеки на Германија, со 42 на Англија, со преку 20 библиотеки на Австрија, Белгија, Шведска и др. Вкупниот број на библиотеките од светот со кои нашите библиотеки вршеа размена само до крајот на летото 1945 год. изнесуваше 558. Ако се земе предвид дека размената секоидневно се проширува, овој број денес е далеку надминат.

Македонскиот јазик преку македонската книга можеше единствено да се развива во социјалистичка земја чии народи, благодарейќи на Народната револуција, слободно, рамноправно и сестрано се развиваат.

Андон Г. Андоновски

ДЕСЕТ ГОДИНИ ОД ПОСТОЕЊЕТО НА НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА

Минатата година се навршија 10 години од постоењето на Народната библиотека во Скопје, која со своето големо книжно богатство, својата плодотворна дејност и модерно уредување, како една од репрезентативните наши установи, завзема видно место во нашиот културен и општествен живот.

Заедно со низа други наши установи, Народната библиотека на десетгодишницата од своето постоење бележи крупен напредок и забележува видни резултати. Ова, пред сè, се должи на несебичната помош што народната власт ја дава за развивање на библиотекарството кај нас, на разбирањето што таа го покажува за развитокот на уметноста, културата и науката воопшто и на грижите што ги полага за културното издигнување на широките народни маси.

Додека во предвоена Југославија библиотекарството беше ограничено — само во неколку поголеми културни центри и го претставуваа неколкумина библиотекари, а во Македонија само еден, — денеска во нова, во социјалистичка Југославија има

Надворешен изглед на Народната библиотека

стотици библиотеки и уште повеќе библиотекари кои успешно развиваат благотворна дејност во општите напори за културно издигање на народните маси.

Во Македонија библиотекарството органски е поврзано со Народната библиотека — Скопје. Со создавањето на Народната библиотека се започна и спремањето на стручен библиотекарски кадар и библиотекарството воопшто како организиран културен и општествен фактор.

Значаен е фактот што постоењето на Народната библиотека — Скопје е сврзано со одлука што ја донесе Президиумот на АСНОМ уште пред дефинитивното ослободување на Македонија во с. Горно Врановци, каде што се наоѓаше Президиумот на АСНОМ и Главниот штаб на НОВ и ПО на Македонија.

Рековме дека во текот на десетгодишна дејност Народната библиотека постигна завидни резултати. Најпрвен, со средства и персонал што го допуштаа тогашните услови, колективот на Народната библиотека сесрдно се зафати со прибирање и средување на книжниот фонд. Потоа, АСНОМ донесе решение сите

печатници и книгоиздателски претпријатија да и доставуваат на Народната библиотека задолжителни примероци од сите печатени работи на територијата на Македонија*).

Благодарејќи на споменатите далекусежни решенија на народната власт, на еден практичен, ефикасен и систематичен начин во Народната библиотека — Скопје, како и во другите депозитни библиотеки во нашата земја, сега се собира и чува за сегашната и идните генерации сè што се печати во нашата земја, односно се наоѓа систематично подреден по современите библиотечни правила, незаменлив драгоцен историски и научен материјал. Заедно со останатиот книжен фонд, составен од прибрани или со штедрите средства купени книги и публикации речиси на сите културни јазици, тој материјал претставува неоценлив национален трезор што е ставен на располагање на целиот народ за неговото културно издигање и оспособување за дејност во општите напори за социјалистичка изградба на земјата.

Во текот на изминатите десет години Народната библиотека не само го обогати својот книжен фонд и создаде простор за неговото сместување и запазување, туку и услови за негово ползување. Со знатната материјална помош што е добиена од Народната власт е извршена широка адаптација на зградата во која е сместена, набавени се нови и вкусни мебели, создадена е пријатна и привлечна атмосфера за непречена работа; наместо една читална со дваесетина места и со примитивен намештај колку што доскоро имаше, библиотеката сега располага со три големи читални модерно опремени во кои, цели 12 саати, можат да работат околу 250 читатели. Освен тоа, библиотеката има и три мали читални со по три и четири седишта што се резервирани за студиска работа на културни и научни работници. Благодарејќи на благопријатните услови за работа, Народната библиотека не само што е богат трезор, туку и удобна и пријатна културна институција која ѝ прави големи услуги на нашата млада култура и наука.

Сите тие придобивки се поврзани и со ред организирани стручни служби. Така, на пример, од неколку години огромниот книжен фонд на библиотеката се обработува во Стручен каталог по децималниот систем; одделението за македонска библиографија издаде една свеска, а втора е во припрема, итн.

— Со „Македонската библиографија“ не само што се покажува културната и уметничката активност во НР Македонија,

*) На 8-II-1945 год. вакво решение (Бр. 60) донесе за целата територија на Југославија и Националниот комитет за ослободување на Југославија.

туку се даваат и библиографски податоци на сите што се занимаваат со проблеми сврзани со нашата Република. Освен тоа, Народната библиотека издава и месечник, „Билтен за странска литература“, во кој се даваат податоци за сите странски книги и публикации што библиотеката ги набавила во текот на односниот месец. По таков начин Народната библиотека им прави големи услуги на културните и научните работници, на кои бесплатно редовно го доставува, со тоа што им дава библиографски податоци за новонабавените книги.

Една од читалните во Народната библиотека

Колективот на Народната библиотека не се задоволува само со работата на модерното организирање и уредување на библиотеката во која работи, туку настојува да се создаде и организира библиотекарство во цела Македонија. Освен што низ сите служби на Народната библиотека минаа голем број библиотекарски работници и практично се оспособуваа за библиотекарска работа, со помош од просветната власт, Народната библиотека даде стручен наставен персонал што организира и изведе неколку курса во кои се оспособи кадар за раководење на многубројните помали (градски, реонски и селски) библиотеки и читалишта во Скопје и внатрешноста од нашата Република. Истиот е веќе организиран во Друштвото на библиотекарите

од Македонија кое развива активна и благотворна стручна и општествена дејност).

Народната библиотека стана не само жариште и центар за документација што во повоениот период беше од огромно значење, туку репрезентативна установа што со своето богатство, организација и дејност застанува во ист ред со други такви установи од другите понапреднати републики во нашата земја. Досегашната нејзина дејност, во духот на општопросветната политика во социјалистичка Југославија, дава надеж за уште поплодотворна работа во општите напори на нашата заедница за сè поголемо културно издигање на широките народни маси, за благосостојба и прогрес.

Др. Г. Шоптрајанов

TOUPIN, Laurette, diplômée de l'École de bibliothécaire de l'Université McGill:

LA BIBLIOTHEQUE A L'ÉCOLE. Paris, FIDES (s. a.), pp. 85, 8°.

ШКОЛСКАТА БИБЛИОТЕКА

Збор е за книгата „Школската библиотека“ од Лорета Тупен, дипломирана при Библиотекарската школа при Универзитетот Мак Гил. Во оваа мала книшка, која всушност дава идеална слика за една школска библиотека, најнапред се зборува за ролјата на библиотеката во училиштето: образователна — да го усоврши програмот на школските предмети, морално-воспитна — да ја пробуди совеста на учениците и да ги облагороди нивните чувства, социјална — влијанието на училиштето, преку учениците, да го протегне и на целото семејство, да го одвои ученикот од опасностите на улицата и да го научи корисно да го употребува своето слободно време.

Библиотекарот, — вели авторката — е клуч од кубето на чудната културна зграда, која се вика школска библиотека. На неговите рамена тежи одговорноста да ја оправда вишната ролја која библиотеката е повикана да ја игра во интелектуалната, морална и социјална формација на младината. И најсјајната, и најбогатата библиотека не би дала никаква корист ако библиотекарот не умеет да ги исползува нејзините богатства и убавини. За таа цел потребно е библиотекарот да има лична култура барем еднаква со културата на професорите во школите, а освен тоа тој треба да има стручно библиотекарско образование — и теоретско и практично. Покрај тоа

библиотекарот треба да има психолошка и педагошка смисла, здрав суд, такт, сигурно помнење, енциклопедиско љубопитство и смисла за ред. — „Детето, осетувајќи ја љубовта, со која библиотекарот го окружува, се остава да го водат, без страв и противење, во таа работа на интелектуални испитувања“.

Што се однесува до библиотечните простории, авторката мисли дека во новите школски згради треба да се предвидат специјални простории за библиотеката, а во старите згради треба да се одвојат една или две соби за библиотеката и тие соби треба да бидат снабдени со прост, но удобен намештај како за книгите, така за читачите и за библиотекарот. Библиотечната сала треба да биде соодветно декорирана.

Книжниот фонд треба и по квалитет и по количество да одговара на задачата на библиотеката. Но тој книжен фонд, вели авторката, ќе биде „гробница од книги“ без помошта на една светла раководна душа. Во книжниот фонд на библиотеката треба да има: книги, брошури, списанија, портрети, карти, способни да ги задоволат многубројните барања на нашето денешно воспитание и да ги задоволат младите читатели од различна возраст и пол.

Книгите од книжниот фонд ќе бидат поделени на три групи: 1) осведомителна група (речници, енцикло-

педии, карти, атласи, албуми, списанија), учебна група (раководства од разните области на науките, патеписи, биографии, антологии), и забавна група (романи, раскази, драми, песни и др.). Сите книги мораат да бидат богато илустрирани, оти дури и децата од 6—7 години, кои уште не умеат да читаат, сакаат да гледаат книги со слики за Мачорот во чизми, за Малото палче, за Малата црвенкапица и др.

Пред да се дадат на читање, книгите од книжниот фонд се обработуваат, им се удира печат, се класифицираат по децималната класификација, која е еластична и примена од најголем број библиотеки. Класификацијата помага да се подредот сродните книги поблиску една до друга на рафтовите.

Библиотечниот клиент (ученикот) може да бира слободно од рафовите какви книги сака, без туѓа помош. Но сепак библиотеката мора да има каталог од фиши, како азбучен, така и стручен. Главна е фишата од азбучниот каталог и од неа се прават секундарни фиши: со насловот на книгата, со сотрудникот, илустраторот, авторот на предговорот, колекцијата, сижетот итн. Во каталогот ќе фигурираат пропратната фиша и ориентационата фиша.

Сите фиши: главната, секундарните, пропратната и ориентационата се класираат во едно сандаче во еден единствен азбучен ред. Тој каталог — речник треба да биде доста прост за да се разбере од учениците и доста потполн за да одговара на барањата на професорите.

Учениците — членови на библиотеката можат да читаат книги во библиотечната сала, а можат да земаат и за дома. Секоја книга има од долната лева страна на корицата

едно ливче со датата кога треба да се врати книгата, а на десно има едно цепче за фишата на книгата, на која фигурираат: инвентарниот број, името на авторот и насловот.

Кога читачот сака да позајми книга, библиотекарот го запишува името и бројот на читачот на фишата на книгата што ја вади од цепчето, и класот. На фишата на читачот се запишува насловот на позајмената книга, а на повратното ливче — датата кога треба да се врати книгата. При враќањето на книгата, библиотекарот лесно ја наоѓа фишата на книгата која ја става пак во цепчето.

Времетраењето на позајмувањето зависи од богатството на книжниот фонд и од бројот на читачите. Обично вено трае 7 дена за романи, 15 дена за научни работи. Дирекцијата на школата се грижи за запишување на учениците во библиотеката, како и за евентуалните казни на нередовните читатели.

Библиотеката е отворена половина час пред почетокот на уроците и половина час по свршувањето, и тоа само за размена на книгите, а пополнадне библиотеката е отворена за читање и за советувања. Секој клас доаѓа 1 час неделно со својот класен раководител, кога учениците читаат избрани книги и списанија.

За да можат да се служат со библиотеката, учениците треба да се напатствуваат, оти библиотеката треба да биде една лабораторија за нив. За таа цел им се држат специјални лекции.

Библиотеката има свои правила и своја дисциплина.

На крајот на годината библиотекарот му поднесува на директорот буџет за потребните набавки и други расходи.

Г. Киселинов

ЗА РАБОТАТА НА XX-ТА СЕСИЈА НА МЕЃУНАРОДНАТА ФЕДЕРАЦИЈА НА ДРУШТВАТА НА БИБЛИОТЕКАРИТЕ

одржана од 27 септември до 1 октомври 1954 г. во Загреб

На советувањето учествуваа 55 делегати од сите земји зачленети во Меѓународната федерација на Друштвата на библиотекарите и 12 наблудувачи, повеќето од нашата земја.

Работата на Советувањето беше така организирана што прашањата ставени на дневен ред се разгледуваа во повеќе секции.

Целата работа на Советувањето беше усмерена на тоа да се постават извесни проблеми битни за исполнување високата одговорна и благородна функција на библиотекарството, да се размеѓат мислења во врска со нив и да се припремат елаборати за поднесување на Меѓународниот конгрес на библиотекарските друштва што ќе се одржи во Брисел од 11 до 18 септември 1955 г.

Општо речено, Советувањето имаше за цел само размена на мислења по прашањата и проблемите што произлегуваат од задачите и одговорноста на библиотеките во нивната општествена улога во современиот живот, а евентуални решенија ќе се донесат на закажаниот конгрес во Брисел.

Како што е познато, после завршувањето на II Светска војна, заедно со контактите помеѓу преставниците на поедини научни, културни и уметнички организации во све-

тот, доаѓаа и контакти помеѓу претставници од разните национални библиотекарски друштва. Меѓутоа, после организирањето на УНЕСКО се увиде дека библиотекарството е еден од важните лостови за културно и научно соработување на народите на меѓународен план. Со оглед на таквото големо значење и превосходната улога на библиотекарството во извршувањето задачите на УНЕСКО, на негова иницијатива, во 1949 година во Базел и Париз, дојде до поширок официјален состанок на претставници од повеќе национални библиотекарски друштва, што набргу доби организациона форма која се разви во меѓународна федерација на друштвата на библиотекарите. Уште од самиот почеток на дејноста на Меѓународната федерација на друштвата на библиотекарите се виде дека таа може да ги исполни своите задачи на меѓународен план само ако ја координира работата не само помеѓу националните друштва на библиотекарите, туку и помеѓу нив и другите установи и центри за документација (архивите, библиографските заводи, службите за централен каталог, библиографските списанија и сл.). Со таква цел беа организирани состаноците на советувањата во Рим (1951), Копенхаген (1952), Париз и Виена (1953). Во те-

кот на тие советувања се искристализира идејата за свикнување Меѓународен Конгрес на федерацијата на друштвата на библиотекарите и библиографските установи. На состанокот во Париз, одржан во октомври 1953 год., се избра и меѓународен одбор за организирање конгресот. Дејноста на Управниот одбор на Меѓународната федерација, како и работата на советувањето во Виена (1953) и во Загреб, главно беа усмерени кон организирање и подготвување работата на Конгресот кој треба не само да овозможи размена на мислењата, туку и конкретни и задолжителни заклучоци за обезбедување документација, размена и соработка помеѓу библиотекарските и библиографските друштва и установи, организирани во Меѓународниот консултативен одбор за библиографија на општа тема и заеднички програм:

„Задачи и одговорност на библиотеките и центрите за документација во современиот живот на народите“.

Пред сè, со оглед на големото значење на библиотекарската и библиографската дејност, на советувањето се донесе решение да се препорачи на Конгресот покренување списание во кое би се печателе стручни статии на сите јазици, со препорака, сепак да се употребуваат првенствено јазиците што служат во меѓународните општења.

Потоа, се констатира дека Билтенот на УНЕСКО веќе не задоволува и се препорачи покренување големо списание во кое, на систематски начин, редовно би се објавувале библиографски податоци за најновите изданија и статии, објавувани во поедини држави. Поради тоа што ваквата публикација би била обемна и скапа, а со оглед на тоа дека

ќе им биде од огромна помош на специјалистите што се занимаваат со научни, културни и уметнички проблеми, се реши да се бара материјална помош од односните сојузи и друштва, додека Библиотекарската федерација го зема на себе координирањето на работата и стручното редактирање на списанието.

Еден од главните проблеми што стои пред Библиотекарската федерација е каталогизирањето. Се констатира дека не може да има дејност на меѓународен план додека не се најде прифатливо решение за изедначување правилата за каталогизирање. Поради тоа што ова е важна, па и тешка работа, се изнесе мислење да се врши во етапи, а воедно да се образува и специјална комисија од најкомпетентни специјалисти по каталогизирање. Како прва етапа се препорачи обработувањето домашниот материјал преку централен каталог по еднообразен начин. Од појаснувањата што поедини делегати ги дадоа се гледа дека во повеќе земји се изведувани работи на изработување централен каталог внатре во земјата, но исто така се виде дека во разни земји системот на каталогизирањето е различен. Поради фактот што во различните стари каталози е вложен голем труд и многу време, се застапа на становиште да не се растура направеното, туку да се најде практичен начин за доближување разните правила и системи со цел да се изработи еден прифатлив начин за поврзување принципите а не деталите. Се реши таа задача да се повери на комисија, составена од авторитетни познавачи на главните системи за каталогизирање, поспецијално на прускиот, англо-американскиот и индискиот. На барање

од нашата делегација, таа одлука се измени во смисла: во комисијата да влезат претставници од главните јазични групи, вклучувајќи ја и словенската јазична група при што се мислеше на југословенски делегат. Покрај оваа основна задача на истата комисија ѝ е возложено да ги утврди и општите принципи за каталогизирање анонимните и колективните трудови и особено официјалните публикации.

Колку овој проблем е деликатен и тежок, се гледа од излагањето на австрискиот делегат: во Виенската централна библиотека постои стар каталог, потоа, кога Австрија потпадна под германско влијание, се изработи каталог според прускиот систем, а сега се впуштаме во „авантура“, рече тој, со изработката на нов каталог според англоамериканските принципи. „До кога вака“,? извикна тој. Проблем, навистина, и тежок и комплициран.

Се постави прашање: како да се постапува во случај да се отпочне каталог по други нови принципи?

Во врска со ова прашање се изнесе праксата применувана во разни земји. Како најкарактеристична се истакна постапката на Швајцарија и Индија. Во Швајцарија се работат два каталога паралелно: стариот по стариот систем и нов за новите книги. Доколку се може, се оди и назад: дел од стариот книжен фонд се вклучува во новиот каталог. Стариот каталог се повлекува, не се става на располагање на публиката и станува „административен“, службен, внатрешен. Во Индија, пак, по новите принципи се каталогизираат само новите книги и оние од стариот книжен фонд што се побарани за читање. Тоа што не се бара од публиката, си останува во стариот

фонд како „старо вино“. Со оглед конечните тешкотии и далекусежност на проблемот, на комисијата ѝ се препорачи да утврди само извесни допирни точки од наличните системи и да изработи нов практичен и изводлив систем што ќе се базира на извесни принципи, а не на детали, да не се навлегува во теориско академско разгледување на проблемите, туку да изнајде практична основа и препорака за нов општо-прифатлив систем. Поради тоа што оваа работа треба да биде авторитетна, квалитетна и обавезна за сите друштва — членови на федерацијата, се реши комисијата да биде составена од најдобри специјалисти-практичари.

Како императивна потреба на новото време се истакна соработката на друштва — членки на федерацијата за организирање и остварување брзо позајмување книги на меѓународен план. Се истакна дека позајмувањето книги и секаков вид публикации е пожелно како и одржувањето меѓународните односи, до толку повеќе што на секоја земја ѝ се остава слобода да го уреди тоа како што смета дека е најдобро за неа. Сепак се реши во секој случај да се постави во задача на библиотеките книгата што се сака за позајмување да се бара во сите библиотеки во земјата доколку ја нема во онаа до која молбата е упатена. За оваа цел изработен е картон за податоци од книгата, и купон за ослободување од поштенски такси. Освен тоа, се реши УНЕСКО да се замоли да припреми и предложи текст за меѓународна конвенција за позајмување и размена на книги и публикации.

Во една од секциите се дискутираше за потребата од утврдување

принципи (и еден вид правила) за издвојување, сочувување и резервирање ретки книги. На друштвата — членки на федерацијата се препорачи тоа прашање да го разгледаат одново во рамките на својата земја, па потоа своите гледишта и желби да ги достават на комисијата што е основана за да поднесе извештај и предлог — конвенција на конгресот. Во врска со ова се разгледа конвенцијата од 1954 год. што е потпишана и од нашата држава, за заштита на културните, научните и уметничките ценности во случај на војна. Се констатира задоволството од потпишувањето на таа конвенција и се изрази желба во Националните советодавни комисии, што треба да се образуваат врз основа на таа конвенција, да влезат и претставници на библиотекарските друштва.

На крајот, се поднесе проект за статут на федерацијата. После долга дискусија, се реши прашањето да се изнесе на претстојниот конгрес.

На ова заседание на федерацијата се образува и нова секција за библиотеки од подрачјето на сценска-

та уметност. За член на потесниот одбор од оваа секција е избран претставник на Сојузот на библиотекарите од ФНРЈ.

Како што е познато, советувањето во Загреб го организира Сојузот на друштвата на библиотекарите на ФНРЈ и заседаваше во убаво уредените простории во Клубот на Синдикатот на службениците од државните установи „Мирко Кљајиќ“. Организацијата на Советувањето беше многу добра. За гостите беа приредени три приеми: во Југословенската академија знаности и умјетности, во Свеучилишната библиотека и во Градскиот народен одбор. По повод и во чест на овогодешната сесија на федерацијата беа приредени и две изложби: во Југословенската академија изложба на ретки ракописи, а во Свеучилишната библиотека изложба на ракописи и стари книги. Обете изложби, уредени со вкус и богати, не само што покажаа дел од убавите примероци на ракописи и стари книги, туку и фактот дека југословенските народи имаат убави и богата книжевна продукција како и другите европски народи.

Г. III.

ДРУШТВОТО НА БИБЛИОТЕКАРИТЕ НА НРМ ОД ФОРМИРАЊЕТО ДО IV-ТО ГОДИШНО СОБРАНИЕ

Од оснивачкото собрание на Друштвото на библиотекарите на НРМ (одржано на 16-IX-1949*) изминаа над пет плодни години.

*) Во мај 1949 год. беше одржано во Белград библиотекарско советување на кое се избра иницијативен одбор, со задача да се организираат републички друштва на библиотекарите и свика оснивачки конгрес за Со-

Основната задача на Друштвото е: унапредување на библиотекарството — стручното издигнување на своите членови и давање стручна и организациона помош на народната власт по сите прашања од областа на библиотекарството.

јуз на друштвата на библиотекарите на ФНРЈ кој се одржа на 23—25 септември 1949 год. во Љубљана.

Друштвото одржува свои редовни годишни собранија, а по потреба свикнува и советувања на кои се третираат организациони и стручни прашања од областа на библиотекарството.

Управниот одбор на Друштвото одржува редовни состанци на кои ги разработува проблемите од библиотекарството, организира предавања, соопштува со библиотекарските друштва на народните републики и останатите друштвени организации во нашата република. Преку Сојузот на друштвата на библиотекарите од ФНРЈ, Друштвото е во тек со сите настани во светот од библиотечен карактер.

Друштвото има одржано четири годишни собранија.

На првото собрание, кое се одржа во 11-XI-1950 год. за претседател на Друштвото беше избран другарот Епаминонда Попандонов.

На второто (24-II-1952), третото (1-2 XI-1953) и четвртото (12-XII-1954) за претседател на Друштвото беше избран другарот Митко Зафировски.

Во текот на изминатите пет години одржани се две советувања со членовите на Друштвото: првото во месец мај 1950, а второто на 10 и 11-XII-1954 година.

Првото е одржано пред Сојузното советување (одржано во Нови Сад) и на него се дискутирани проблемите на масовните библиотеки на теренот. На второто беше разгледана опшгата

положба на библиотеките во НРМ (искуства од едногодишната работа на Библиотечниот центар на НРМ). Изнесени се и корелерати за библиотечниот кадар и училишните библиотеки.

Во 1954 година (на IV годишно собрание) Друштвото ја превзеде функцијата на синдикатот.

Изминатиот период во најопшти црти се карактеризира во следното: систематски се навлегувало во организационата и стручната проблематика на библиотекарството; постепено е создавана широка и здрава библиотечна мрежа; преку курсеви, семинари и практична работа стручно се оспособувани кадровите; во текот на последната година Друштвото обрнато особено внимание на зајакнувањето на градските библиотеки преку кои во иднина треба да се тргне кон зајакнувањето и развивањето на селските библиотеки.

Денес одново пред Друштвото се наметнува прашањето за библиотечниот кадар (отварање библиотекарска школа, односно паралелка при Училишната школа во Скопје и заведување предметот библиотекарство на ВПШ), организирање курсеви или семинари, прашање на простории за библиотеките, отворање детски библиотеки или детски оддели при градските библиотеки, буџетот на библиотеките, издавање прирачник за библиотечна техника, како и ова списание за библиотекарски прашања.

ИЗЛОЖБА НА КНИГАТА ПО ПОВОД ДЕСЕТГОДИШНИНАТА ОД ОСНОВУВАЊЕТО НА НАРОДНАТА БИБЛИОТЕКА

Десетгодишнината од основувањето на Народната библиотека (Централната библиотека на НРМ) беше свечено прославена на 10-XII-1954 г.

со отворање на изложба на книгата од својот книжен фонд.

Оваа изложба беше значајна, културна манифестација, особено на по-

лето на библиотекарството. Нејзино-то уредување, во специјално преуредените и вкусно декорирани простории на Народната библиотека, им даде можност на посетителите да се запознаат како со изложените книги, така и со развитокот на библиотеката од основањето и' до денеска.

Покрај изложените книги (врз специјален вид штангови — постоља подредени кружно покрај сидовите на долгите ходници во квадрат) изложбата беше илустрирана со ред графички, слики и испишани мисли за ројјата на книгата и библиотекарството.

Централното место на изложбата претставуваа двете витрини, во кои редовно се излагаат приновите на библиотеката. Овој пат во нив беше сместена македонската книга од XIX век. Меѓу изложените книги се наоѓаше „Утешеније грешници“ (печатена 1840) од Кирил Пејчиновиќ, Сборникот од народни песни на Браќата Миладинови, (1861), Македонска песнарка на Пулевски (1879) и др.

Десно и лево од витрините на штанговите се наоѓаше македонската современа книга. Распоредот на овие книги беше комбиниран тематски и хронолошки. Во двата први штанга се наоѓаше македонската оригинална литература како белетристика, така и стручна, а потоа се нижеше преводната литература на југословенски и страни писатели.

Особено интересување побудуваше штангот со македонскиот периодичен печат, во кој беа во голема мера застапени македонските списанија и весници: „Млад борец“, „Трудбеник“, „Народна задруга“, списанието „Стремеж“, „Тутун“, „Македонски медицински преглед“, „Современост“, „Театар“, како и малцинските „Бирлик“, „Флака е влазнимит“ и др.

Понатаму се редее група книги кои претставуваа први македонски учебници на денешниот литературен јазик. Меѓу нив се наоѓаа „Македонски четива“, од Зографски, Тошев и Иљоски, (Скопје 1946), потоа првата „Македонска граматика“ на Кепески (1946), првиот македонски „Буквар“, учебник на шиптарски и турски јазик и др., потоа оригинални младински и детски изданија, па преводна литература од областа на марксизмот-ленинизмот, како и книги од областа на НОБ.

Од левата страна на холот во два штанга беше сместена страната современа литература. Изложени беа книги кои претставуваа принова на самата библиотека, добиени за последните неколку месеци, како и дела примени во замена за наши книги.

Меѓу нив се наоѓаа книги од сите научни области: медицина, историја на уметноста, техника, природните науки, најнови книги од областа на економијата и правото и др.

Овој дел на изложбата не можеше да ја даде во потполност сликата на богатството во страната научна литература со која располага Народната библиотека. Просторот беше мал, а и тематиката на изложбата главно беше, да се прикаже богатството на библиотеката во македонска книга. На посебно место беа поставени и делата на југословенските класици.

Нарочен интерес за публиката претставуваа графиконите кои го прикажуваа напредокот на Народната библиотека, во периодот од 1945 год., през кое време имала 5.237 читатели, а 3.999 прочитани книги, додека во 1954 год. бројот на читателите изнесува 39.176 а бројот на прочитаните книги 32.320.

Исто така графиконите го прикажуваа уголемувањето на книжниот

фонд на Народната библиотека која во 1945 г. имаше околу 180.000 книги а во периодот од десет години го наголеми книжниот фонд на околу 300.000 книги со периодика и дупли-кати.

Многубројните вкусно подредени фотографии ни ја претставија библиотеката со читалните, картотеките и магазините во нејзиниот стар облик, а на спроти тоа се наоѓаа фотографии од сегашните реновираны читални, проширени, снабдени со модерен, направен специјално за таа цел, намештај, како и беспрекорно подредените двокатни магазини, во чиј состав влегуваат и електричните лифтови. Не изостануваа и фотографии од сегашните картотеки кои се наголемени на 240 кутии во кои е сместена азбучната и децималната картотека.

Изложбата, може да се каже, и покрај големите напори и желби не беше со особено умеене поставена. Пречка за нејзиното успешно поставување беа во прв ред организацио-

ните тешкотии. Времето беше кусо а коридорите на библиотеката, кои служеа како изложбени простории, многу тесни и мали, затоа со голема умешност и познавање требаше, да богатиот книжен фонд да се избере сè она, што навистина претстазува голема вредност. Во тоа, во потполност не се успеа. Но и покрај сето тоа, изложбата земена во целина, беше убава и задоволуваше, особено кога се има предвид дека е тоа прва изложба во историјата на Народната библиотека, подредувана од сосема млад и без искуство од таа област на библиотекарството, персонал.

На свеченото отворање на изложбата на која присуствуваа претставители на народната власт и масовите организации, голем број професори од нашите факултети, како и претставители на културно-просветните установи, говореше директорот на Народната библиотека **Митко Зафировски** за успехите во десетгодишната работа на библиотеката.

3. II.

СЕДМА ИЗЛОЖБА НА КНИГА ВО КУМАНОВСКАТА БИБЛИОТЕКА

Од 19. XII. до 29. XII. 1954 година Градската библиотека „Тане Георгиевски“ во Куманово организира декада на книгата, посветена на десет години слободен живот на оваа културно-просветна установа. Покрај други културно-просветни манифестации на 19. XII. 1954 година, во присуство на културни работници и граѓани од Куманово, беше отворена и седма по ред изложба на книгата.

Книгите беа изложени во посебни рамови и групирани спрема писатели и содржина на: општојугословенски писатели, македонски писа-

тели, светски класици, политичка и марксистичка литература, страна литература, научно-популарна и забавна. Посебно место беше посветено на детски книги и списанија на македонски, српски, шиптарски и турски јазик. Приближно половина од салата беше посветена на детска литература. Со помош на уметниците од градот беше богато илустрирана, во бои, Гримовата бајка „Храбриот кројач“ во пет слики со подбран текст испишан под секоја слика. Ова предизвика силен впечаток и разви голем интерес за книгата кај мла-

дите посетители. Овој дел од изложбата беше секогаш полн.

Изложбата побуди интерес, за што зборува поголемото барање и продажба на книги по време на изложбата во градските книжарници, и привлече поголем број читатели во библиотеката што се гледа од ма-

Во книгата за впечатоци од изложбата изнесени се желби, предлози, пофалби и впечатоци. Еден посетител пишува: „Библиотеката „Тане Георгиевски“ стана гордост на секој наш граѓанин... Материјалната помош пружена од страна на на-

Од изложбата во Куманово

совото зачленување. Затоа зборува и масовата посета на изложбата — за десет дена ја посетија 8.982 лица — ученици, работници, граѓани и други.

родната власт од секогаш била на лице но за таквиот успех на Библиотекта треба да заблагодариме и на службениците кои работат во неа.“

Д. Стојановски

ДЕТСКИ БИБЛИОТЕКИ ВО НРМ

На 1 Мај 1954 год. беше отворена првата детска библиотека во Скопје, која во извесна мера претставува добар чекор кон реализирањето на една од основните, објективни потреби, кои се природен резултат од

нашиот културен развиток. Макар со тоа да не се исцрпени ни оддалеку сите можности, не се задоволени сосем потребите, сепак таа детска библиотека наликува една симпатична појава во нашиот општествен

живот воопшто, и посебно еден добар придонес во културниот живот на нашите најмлади.

Големината на потрбата од ваков карактер — детски библиотеки — најочебино и најјасно ја одредуваат низа факти, кои, поткрепени со броеви, би изгледале вака: во детската библиотека — Скопје (која воедно е прва детска библиотека во НР Македонија) има упишано околу 4.000 членови. Дневно се издаваат, просечно 300—350 книги за читање надвор од библиотеката. Библиотеката располага со читална од 25 седишта, која преку ден е посетувача од околу 50 деца. Нејзиниот книжен фонд брои 7.000 книги.

За популаризирање на книгата и за создавање љубов и интерес кај

децата спрема книгата, се приредувани изложби на книги по случај „Детската недела“ на книгата и други слични детски празници.

Покрај оваа детска библиотека, во средината на месец февруари о.г., беш отворена исто таква библиотека во Битола. Тоа е втора детска библиотека во НРМ.

Детската библиотека во Битола чиј книжен фонд пред тоа беше во состав на тој од Градската библиотека) е сместена во просториите на Градскиот пионерски дом. Спрема интересувањето за книгата од страна на децата, оваа библиотека располага со релативно мал книжен фонд — од 1.140 книги. Спрема тоа наголемувањето на книжниот фонд

Внатрешен изглед на Детската библиотека во Скопје

е еден од најважните проблеми, што треба да бидат решени.

Логично е дека потребата од вакви библиотеки е зрела и во останатите градови, и ако тоа биде сознано, ќе може да се усклади културно-просветниот и воопшто духовниот живот на нашите најмлади со це-

лосниот развиток на нашето општество. Меѓутоа, од друга страна, пред нас и во потесна смисла, пред Градските просветни совети на останатите градови на Македонија, им се испречува проблемот за отворање на вакви детски библиотеки.

Д. Карапоски

УШТЕ ЕДНА РЕОНСКА БИБЛИОТЕКА ВО СКОПЈЕ

На 27 февруари о. г. во населбата „Автокоманда“ — Скопје во присуство на претставители од Народната власт (ГНО) и масови организации свечено беше отворена уште една реонска библиотека во Скопје.

Зградата на библиотеката во „Автокоманда“

Со отворањето на оваа библиотека се пополни, во овој дел на градот, една крајна потреба од таков род културна установа. Нејзината важност е толку позначителна кога се знае дека во близината на „Автокоманда“ немаше друга јавна библиотека и тоа, дека се наоѓа во една од најгусто населените индустриски населби на Скопје.

Пристојната и вкусно уредената нова реонска библиотека се јавува како една од најугледните, од тој тип библиотеки во Скопје. За сега таа има читална со 20 седишта, а се во проект и уште две: една детска и читална за периодика.

Со несебичната помош на Народната власт, оваа библиотека е оспособена да го задоволи интересирањето на читачите кон книгата не само со домашно позајмување, но и да им пружи удобства за ползување на книгите и во модерно уредената читална.

Возможноста што им представува библиотеката на своите читатели, при сè уште недоволните станбени услови за спокојно читање, е најдобриот успех на Градската библиотека, после организирањето на специјалната Градска детска библиотека во Скопје.

ИЗЛОЖБА „ЈУГОСЛОВЕНСКА КНИГА НИЗ ВЕКОВИ“ ВО ЛОНДОН

Во Лондон од 4 до 20 март о.г. беше отворена изложбата „Југословенската книга низ векови“. Изложбата ја отворил југословенскиот амбасадор д-р Владимир Велебит со краток говор, во којшто го истакнал значењето на оваа манифестација за продлабочување културните односи меѓу Велика Британија и Југославија.

Организаторот на оваа изложба — Југословенската комисија за културни врски со иностранство, сретна полно разбирање и соработка од страна на британската „Национална лига за книгата“, во чијшто простории во центарот на Лондон изложбата е и сместена.

Директорот на Институтот за словенски студии при Лондонскиот универзитет, професорот Болсовер, топло го поздрави отворањето на изложбата како уште еден придонес за понатамошното запознавање со културните придобивки на југословенските народи.

„Ние многу се интересираме, — рече тој, — за југословенската земја и народ, за политичкиот и стопански развој на Југославија, бидејќи нашите односи со Југославија биле секогаш блиски и пријателски. И порано сме имале случај да се запознаеме со големото богатство и разнообразноста на југословенската култура. А оваа изложба сега за првпат ни дава можност да се запознаеме и со развојот на југословенската книга. Изложбата треба да се поздрави толку повеќе што таа ќе ги разбие предрасудите што ги има кај нас — дека помалите европски земји заостануваат зад нас во својата културна традиција. И

не само тоа: изложбата „Југословенската книга низ векови“ зборува и за богатството на културата и за придонесот на Југославија кон европската култура во нејзината целист“, — заклучи професорот Болсовер.

Комисијата за културни врски со странство издаде многу вкусен и прегледен каталог на изложбата со исцрпни објасненија, со предговор од Мирко Ристиќ и од директорот на Народната и универзитетска библиотека во Љубљана д-р Мирко Рупел.

ПРЕТСТАВИТЕЛИ ОД ЈУГОСЛАВИЈА НА МЕЃУНАРОДНИОТ БИБЛИОТЕКАРСКИ КОНГРЕС

Оваа година од 11 до 18 септември во Брисел (Белгија) ќе се одржи Третиот меѓународен конгрес на библиотекарите и документационите центри. На тој конгрес Сојузот на библиотекарските друштва на Југославија и документационите центри ќе бидат застапени со свои делегати и претставители.

На конгресот ќе се разгледуваат прашања во врска со ролјата и задачите на библиотеките и документационите центри во современиот живот. Со тоа се објаснува големиот интерес за конгресот меѓу библиотекарите во Југославија.

ЕДНА ГОДИНА ОД ИЗЛЕГУВАЊЕТО НА „БИЛТЕНОТ“ ЗА СТРАНСКА ЛИТЕРАТУРА

Во почетокот на минатата година Народната библиотека се претстави пред нашата културна општество-

ност со една скромна периодична публикација: започна да издава „Билтен“ за набавената во библиотеката странска литература.

Покрај редовниот депозит на публикации од ФНРЈ, важно место заземаат во книжниот фонд на Народната библиотека и странски публикации, набавувани преку покупки, подароци и реципрочна размена со многубројни научни институции во светот. Само во текот на 1954 год., не вклучувајќи ги тука многубројните списанија, библиотеката доби 2305 најразлични книги на туѓи јазици.

„Билтенот“ има за цел да информира за горното т.е. да укажува непосредна помош на научните и општествени работници во нивните настојувања за развитокот на културниот и научниот живот.

Групирањето и објавувањето на материјалот во „Билтенот“ е засновано аналогно на меѓународните принципи спроведени во стручниот каталог на библиотеката. Сето тоа овозможува да се афирмира неговата потреба пред очите на нашите културни работници и топло поздравува неговото понатамошно излегување.

ВО СКОПЈЕ БИЛО ОРГАНИЗИРАНО ЧИТАЛИШТЕ ОКОЛУ 1850 ГОДИНА

Под наслов „Белешки за најстарото читалиште во Скопје“ („Нова Македонија“, 18-II-1955 г.) професорот на Филозофскиот факултет Харалампие Поленаковиќ ја запозна нашата јавност со некои нови историски моменти за организирањето на првото читалиште во Скопје. Во тој напис авторот, меѓу другото, вели:

„Додека за постоењето на читалишта кај нас во текот на втората половина на XIX век имаме прилично податоци, такви немаме речиси воопшто за првата половина на тој век (со еден исклучок: мислењето дека во Велес, во 1833 година имало библиотека). Во втората половина на XIX век тукуречи секој голем град во Македонија имаше читалиште што активно работеше. Од ова време познати се читалиштата во Велес, Штип, Прилеп, Битола, Скопје итн. Во прво време, додека не беа основани читалишта, во некои места како што е тоа случај со Охрид, — улогата на истите ја вршеа и дуќани на поодделни видни граѓани. Познато е раскажувањето на Глигор Прличев за тоа дека дуќанот на Ангел Групче, во Охрид, им служел извесно време на охридјаните како читалиште („Автобиографија“, изд. „Кочо Рацин“, 41).

За читалиштата во Скопје до сега се зборуваше врз база на недоволно познати факти. Историчарот на бугарските читалишта Ст. Чилингиров (Б'лгарски читалишта преди ослободението“, Софија 1930), зборувајќи за скопското читалиште, знае за такво од 1874 година! — Заради претераното следење и верување на Чилингирова, и авторот на една статија: „Читалиштата во Македонија до Балканската војна“ („Просветно дело“, Скопје, година VII, 1951, стр. 1—12) ги повтори грешките на Чилингиров по однос оснивањето читалишта во Македонија (и во Скопје), давајќи исто така неточен заклучок по однос (проникнувањето на читалиштата во Македонија“, кое што „е нешто подоцна одошто во Бугарија“, и понатаму, по однос на организационите форми на нашите читалишта (стр. 4). Фактите говорат спротивно од ова тврдење: Во Македонија имаме читалиште неколку години порано од најстарите читалишта во Бугарија! Еве два доказа за тоа:

Во весникот „Српски дневник“ (од Нови Сад), којшто во време на излегување често донесуваше белешки и вести за положбата во Македонија, во бројот 61 од 1853 година има еден допис: „С албанске градице“ (постои мислење дека автор на овој напис би можел да биде Јордан Хаџи Константинов — Џинот), во којшто доста се зборува за приликите во Скопје и особено за прогонувањата на кои бил изложен Џинот од страна на скопскиот владика и паша. (Повеќе податоци за прогонувањата на Џинот има во „Просветно дело“ бр. 9—10, за 1954 год. и во Годишниот зборник на Филозофскиот факултет во Скопје, книга VII — 6, за 1954 година). Меѓу другото, во дописката се зборува и за постоењето на читалиште во Скопје. Скопската „општина“ — се вели во дописката — има собу гди се састаје, која је с руским образима искићена (ово је Читалиште) . . .“ Кога пашата дознал за ова, бил многу разлутен, така што малку требало па да страда и „општината“ (се мисли на православната црквено-школска општина) и учителот. Учителот бил избркан од Скопје. Податокот за постоењето на скопското Читалиште е од 1853 година. Овој податок ни зборува за тоа дека најмалку 20 години порано имало Скопје читалиште, одошто за тоа знае Чилингиров и тие што по него пишувале за ова прашање!“.

Понатаму авторот на статијата ги наведува своите аргументи, со цитати од дописки и информации во печатот по тоа време.

Сите тие аргументи се важни не само во врска со докажувањето за постоењето на Скопско читалиште уште во крајот на првата половина од 19 век, но зборуваат многу нешто и за видната просветна личност, Јордан Хаџи Константинов — Џинот, чија голема општествено-просветна и публицистичка работа на поробен Словенин некако сè уште е заташкувана од разните историчари, кои го носат багажот на една или друга пропаганда од минатото, бидејќи се тргнувало само од аспект: со кого бил појако поврзан — со бугарските или српските општествени кругови. А се заборава дека за тоа време на тие луѓе — како на Џинот, им била една единствена цел: да донесат во Македонија што повеќе словенска просвета; да имаат во рацете што посилено оружје против политичкото, економско и духовно ропство на султанската Турција, и грчкото црковно поглаварство; дека Џинот барал од секаде помош за таа цел, и природно, најмногу се обраќал до најблиските братски народи на нашиот — српскиот и бугарскиот.

ЗАНИМЛИВОСТИ

НАЈСТАРАТА КНИГА. Во Париската национална библиотека се наоѓа најстарата книга на светот, која била напишана пред 5300 години а била најдена во една гробница во Тива. Таа книга се вика Прис Патрос, наречена така по името на нејзиниот пронаоѓач.

./.

НАЈГОЛЕМАТА КНИГА во светот се наоѓала во Виена. Книгата била 1,90 м., широка 0,90 м.

./.

НАЈМАЛАТА КНИГА е таа, во која биле напечатени писмата на Галилеј. Таа била 1 см. долга 0.5 см. широка.

./.

НАЈТЕШКАТА КНИГА во светот е историјата на Итака, која тежела точно 48 кгр. и била издадена во почетокот на XX век од еден австриски херцог.

./.

НАЈСКАПАТА КНИГА на светот, која била продадена за 1,300.000 марки златни, е една книга отпечатена под личен надзор на Јован Гутенберг.

./.

НАЈМНОГУ ТОМОВИ имал кинескиот речник Сучучиганг. Тој броел 5020 тома и секој том содржал 170 страници. Таа книга е отпечатена во XVII век.

./.

НАЈСТАР СПОМЕН ЗА БИБЛИОТЕКИ е направен пред 3000 год. Тогаш, према Диодор Сицилиски, египетскиот крал Осимандијас (Рамзес или Сезострис) во својот дворец во Теба основал библиотека. Во исто време, тој со натпис над вратата во библиотеката („Душезни лекови“) дал најстар и најточен суд за книгите.

./.

Најстара прва печатена книга на територијата на Југославија е Осмогласник, печатен во Цетиње 1494 год. во печатницата на црногорецот Гураѓ Црнојевиќ.

СОДРЖИНА

	Стр.
Нашиот прв збор	I
СТАТИИ	
Библиотекарството во НРМ и неговите проблеми — Митко Зафировски — — — — —	2
Улогата и претстојните задачи на Библиотечниот центар — Рада Митрова — — — — —	14
Македонската книга во светот — Андон Г. Андоновски — — —	32
Десет години од постоењето на Народната библиотека Д-р Ѓ. Шоптрајанов — — — — —	34
БИБЛИОТЕЧНА ТЕХНИКА	
За библиотечната техника воопшто — З. Петровска — — —	16
Инвентарирање на книгата — Нада Петрова — — — — —	17
Сигнирање — Вера Николиќ — — — — —	20
Анотирање (пишување на фиши) — С. Николовска — — — —	21
Каталози — З. П. — — — — —	29
БЕЛЕШКИ И ВЕСТИ	
Школската библиотека — Ѓ. Киселинов — — — — —	39
За работата на XX-та сесија на меѓународната федерација на друштвата на библиотекарите — Ѓ. Ш. — — — — —	41
Изложба на книгата по повод десетгодишнината од основањето на Народната библиотека — З. П. — — — — —	45
Седма изложба на книга во Кумановската библиотека Д. Стојановски — — — — —	47
Детски библиотеки во НРМ — Д. Караџоски — — — — —	48